

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 19.9.2007
COM(2007) 530 konč.

2007/0197 (COD)

Predlog

UREDBA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

o ustanovitvi Agencije za sodelovanje energetske regulatorjev

(predložila Komisija)

{SEC(2007) 1179}

{SEC(2007) 1180}

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

Električna energija in plin sta v osrčju blaginje Evrope. Brez konkurenčnega in učinkovitega evropskega trga z električno energijo in plinom bodo evropski državljani za eno od svojih temeljnih dnevnih potreb plačevali preveč. Trg z električno energijo in plinom je bistvenega pomena tudi za konkurenčnost Evrope, saj je energija pomemben vir za evropsko industrijo.

Poleg tega je konkurenčen in učinkovit trg z električno energijo in plinom predpogoj za spoprijemanje s podnebnimi spremembami. Le ob delujočem trgu je mogoče razviti učinkovit mehanizem trgovanja z emisijami in industrijo na temelju obnovljivih virov energije, ki bosta izpolnjevala ambiciozni cilj, ki ga je sprejel Evropski svet, da se zagotovi, da bo do leta 2020 vsaj 20 % energije v EU pridobljenih iz obnovljivih virov energije.

Nazadnje je konkurenčen trg EU z električno energijo in plinom ključnega pomena, da se zagotovi zanesljivost oskrbe z energijo v Evropi, saj lahko le vseevropski in konkurenčen trg zagotavlja ustrezne naložbene spodbude in nudi pravičen dostop do omrežja za vse potencialne investitorje ter zagotavlja dejanske in učinkovite spodbude za upravljavce omrežij in proizvajalce, da bodo vlagali milijarde eurov, ki bodo potrebne v EU v naslednjih dveh desetletjih.

Liberalizacija trga z električno energijo in plinom se je pričela pred okrog desetimi leti. V teh desetih letih je imelo veliko evropskih državljanov koristi zaradi večje izbire in večje konkurence z boljšimi storitvami in večjo zanesljivostjo. Vendar je iz ocene Komisije in evropskih energetske regulatorjev razvidno, da je proces razvoja resnično konkurenčnih trgov vse prej kot dokončan. V praksi veliko preveč državljanov in podjetij v EU še vedno ne more zares izbirati med več dobavitelji. Razdrobljenost trga ob nacionalnih mejah, visoka stopnja vertikalne integracije in velika koncentracija trga so glavni krivci za pomanjkljivosti resničnega notranjega trga.

Od začetka veljavnosti obstoječih direktiv za električno energijo in plin v juliju 2003 Komisija stalno spremlja njihovo izvajanje in učinke na trg, redno pa je tudi v stiku z vsemi zadevnimi zainteresiranimi stranmi. Zlasti vsako leto objavi poročilo o primerjalni analizi o vzpostavljanju notranjega trga z električno energijo in plinom. Organizirala je Firenški regulativni forum za električno energijo in Madridski regulativni forum za plin, ki redno združujeta ministre, nacionalne regulativne organe, Komisijo, upravljavce prenosnih omrežij, dobavitelje, trgovce, potrošnike, sindikate, odjemalce in izmenjave energije.

Konec leta 2005 je Evropski svet v Hamptonu pozval k resnični evropski energetske politiki. Kot odgovor na ta poziv je Komisija 8. marca 2006 objavila zeleno knjigo o razvoju skupne usklajene evropske energetske politike. Rezultat javnega posvetovanja je bilo 1 680 odgovorov. Že leta 2005 je Komisija pričela raziskavo glede konkurence na trgu s plinom in električno energijo. Raziskava na področju energetike je bila odgovor na zaskrbljenost odjemalcev in novih udeležencev v sektorju glede razvoja veleprodajnega trga s plinom in električno energijo ter omejene izbire, ki je na voljo odjemalcem. Končno poročilo o raziskavi je Komisija sprejela skupaj z obsežnim paketom ukrepov kot predlog za novo energetske politiko Evrope 10. januarja 2007.

Komisija je v svojem Sporočilu z dne 10. januarja 2007 z naslovom „Energetska politika za Evropo“¹ poudarila pomen vzpostavitve notranjega trga z električno energijo in zemeljskim plinom. Podprt je bil z obsežnim poročilom o notranjem trgu, končnimi izsledki raziskave o konkurenci v sektorju in poglobljenim pregledom stanja nacionalnih trgov z električno energijo in plinom. Hkrati je Komisija izvedla oceno učinka, da bi ocenila možnosti politike v povezavi z vzpostavitvijo notranjega trga s plinom in električno energijo. Ocena učinka je vključevala posvetovanje z zainteresiranimi stranmi. Organizacije iz 19 držav so izpolnile 339 vprašalnikov. Poleg tega so 73 vprašalnikov prejele organizacije, ki niso povezane z določeno državo. Opravljeni so bili pogovori s 56 zainteresiranimi stranmi, v glavnem družbami, na katere bi lahko vplivalo ločevanje njihovih sredstev ali strožje zahteve glede preglednosti.

Evropski svet je na zasedanju spomladi 2007 Komisijo pozval, da predlaga nadaljnje ukrepe, kot so:

- učinkovito ločevanje dejavnosti dobave in proizvodnje od delovanja omrežja;
- nadaljnja uskladitev pristojnosti in večja neodvisnost nacionalnih energetskega regulatorjev;
- vzpostavitev neodvisnega mehanizma za sodelovanje med nacionalnimi regulatorji;
- vzpostavitev mehanizma, s pomočjo katerega bodo upravljavci prenosnih omrežij izboljšali usklajevanje upravljanja omrežij, varnost mreže, čezmejno trgovino in delovanje mreže; ter
- večja preglednost delovanja energetskega trga.

Evropski svet je tudi poudaril potrebo po izboljšanju zanesljivosti oskrbe v duhu solidarnosti med državami članicami.

Evropski parlament je v svoji resoluciji o možnostih za notranji trg s plinom in električno energijo, sprejeti 10. julija 2007, izrazil močno politično podporo skupni energetske politiki, ob upoštevanju, da je „ločevanje lastništva prenosnih omrežij najučinkovitejše orodje, ki na nediskriminatoren način spodbuja naložbe v infrastrukturo, pošten dostop do omrežja za nove udeležence in preglednost na trgu.“ Vendar je poudaril, da so potrebni tudi drugi ukrepi in da bi bilo zaradi razlik med trgov z električno energijo in trgov s plinom morda potrebno različno izvajanje. Parlament je poleg tega pozval h „krepitvi sodelovanja med nacionalnimi regulatorji na ravni EU, preko subjekta EU, kot načina za spodbujanje bolj evropskega pristopa k ureditvi čezmejnih vprašanj“.

Svet evropskih regulatorjev (CEER) je pozdravil Sporočilo Komisije z 10. januarja in močno podprl poziv za novo zakonodajo EU, da se projekt enotnega trga z energijo spet usmeri na pravo pot. Dne 6. junija 2007 so evropski energetske regulatorji objavili paket šestih dokumentov, v katerih so zavzeli stališče glede glavnih vprašanj iz nove zakonodaje na področju energetike. Podprli so zlasti predloge Komisije za večji neodvisni regulativni pregled na nacionalni ravni in na ravni EU ter za učinkovito ločevanje prenosnih omrežij.

¹ COM(2007) 1.

Regulatorji so jasno priporočili, naj si zakonodaja EU načeloma prizadeva za ločevanje prenosa, tako pri električni energiji kot tudi pri plinu.

Ti elementi so se v polni meri upoštevali pri pripravi sedanjih predlogov, ki so povzeti spodaj.

1. UČINKOVITO LOČEVANJE DEJAVNOSTI DOBAVE IN PROIZVODNJE OD DELOVANJA OMREŽJA

1.1. Obstoječe določbe ločevanja niso dovolj za zagotovitev dobro delujočega trga

Obstoječa zakonodaja zahteva, da je delovanje omrežja pravno in funkcionalno ločeno od dejavnosti dobave in pridobivanja ali proizvodnje. Države članice so to zahtevo upoštevale tako, da so uporabile različne organizacijske strukture. Številne države članice so ustanovile povsem ločeno podjetje za delovanje omrežja, druge pa so ustanovile pravni subjekt znotraj integriranega podjetja. Zahteve po pravnem in funkcionalnem ločevanju so v številnih državah članicah pozitivno prispevale k nastanku konkurenčnega trga z električno energijo in s plinom.

Vendar so izkušnje pokazale, da se v primeru, ko je upravljavec prenosnega omrežja pravni subjekt znotraj integriranega podjetja, pojavljajo tri vrste težav.

Prvič, upravljavec prenosnega omrežja lahko z njim povezana podjetja obravnava ugodnejše od konkurenčnih tretjih strani. Dejansko lahko integrirana podjetja uporabijo omrežna sredstva, da otežijo vstop konkurenčnim podjetjem. Osnovni razlog je, da pravno in funkcionalno ločevanje ne rešuje temeljnega navzkrižja interesov znotraj integriranih podjetij, pri čemer je v interesu dobave in proizvodnje v čim večji meri povečati prodajo in tržni delež, medtem ko mora upravljavec omrežja konkurentom omogočiti nediskriminatoren dostop. To notranje navzkrižje interesov je skoraj nemogoče nadzorovati z normativnimi sredstvi, saj je neodvisnost upravljavcev prenosnega omrežja znotraj integriranega podjetja nemogoče spremljati brez pretirano obremenjujoče in vsiljive zakonske ureditve.

Drugič, v okviru sedanjih pravil ločevanja ni mogoče zagotoviti nediskriminatornega dostopa do informacij, saj upravljavcem prenosnega omrežja ni mogoče učinkovito preprečiti izdajanja tržno občutljivih informacij proizvodnemu ali dobavnemu delu integriranega podjetja.

Tretjič, spodbude za naložbe znotraj integriranega podjetja so izkrivljene. Vertikalno integrirani upravljavci omrežij nimajo nobenih spodbud za razvoj omrežja v splošnem interesu trga, kar bi olajšalo vstop novih podjetij na ravni proizvodnje ali dobave. V nasprotju s tem imajo notranji interes, da se nove naložbe omejijo, če bi koristile njihovim tekmečem in povečale konkurenco na njihovem „domačem trgu“. Namesto tega na odločitve vertikalno integriranih podjetij o naložbah vplivajo potrebe pridruženih dobaviteljev. Takšna podjetja se zdijo še posebej nenaklonjena temu, da bi povečala medsebojno povezanost ali zmogljivost uvoza plina in tako povečala konkurenco na domačem trgu uveljavljenega podjetja, kar je v škodo notranjemu trgu.

Da povzamemo: podjetje, ki ostaja vertikalno integrirano, ima vgrajene spodbude za nezadostne naložbe v nova omrežja (iz strahu, da bi take naložbe tekmeccem omogočile razcvet na „njegovem“ domačem trgu) in po možnosti za nepristransko obravnavo svojih prodajnih družb v povezavi z dostopom do omrežja. To škoduje konkurenčnosti EU in zanesljivosti oskrbe ter negativno vpliva na doseganje njenih ciljev v povezavi s podnebnimi spremembami in okoljem.

Iz podatkov o naložbah v zadnjih letih je razvidno, da so na primer vertikalno integrirana podjetja iz prejetih dajatev za čezmejno prezasedenost v nove povezovalne daljnovode vlagala veliko manj kot v popolnoma ločene. Učinkovito ločevanje preprečuje izkrivljanje spodbud za naložbe, ki je značilno za vertikalno integrirane upravljavce prenosnih omrežij. Na ta način spodbuja zanesljivost oskrbe. Komisija opaža, da učinkovito ločevanje upravljavcev prenosnih omrežij spodbuja njihove naložbene dejavnosti. Zadevne države članice so pozneje pritegnile nove vlagatelje v infrastrukturo, ki na primer gradijo terminale za utekočinjeni zemeljski plin (UZP).

Poleg tega cene električne energije na različnih trgih v zadnjih letih kažejo na koristi ločevanja; v zadnjih desetih letih so vertikalno integrirana podjetja bolj povišala cene in jih ohranjala višje kot pa popolnoma ločena.

1.2. Zato je očitno potrebno bolj učinkovito ločevanje upravljavcev prenosnih omrežij

Konkretni predlog v zvezi s tem jasno kaže, da je za Komisijo najprimernejša možnost še vedno ločevanje lastništva. V praksi to pomeni, da države članice zagotovijo, da oseba ali osebe, ki imajo kakršen koli delež ali uveljavljajo kakršno koli pravico nad upravljavcem prenosnega omrežja ali prenosnim omrežjem niso hkrati upravičene do izvajanja nadzora nad podjetjem za dobavo. Ta določba se uporablja tudi v obratni smeri, in sicer nadzor nad upravljavcem prenosnega omrežja izključuje možnost imetja kakršnega koli deleža ali uveljavljanja kakršne koli pravice nad podjetjem za dobavo.

Ta možnost dovoljuje položaj, ko ima isti subjekt, na primer pokojninski sklad, neobvladujoč manjšinski delež tako v podjetju upravljavca prenosnega omrežja kakor tudi v podjetju za dobavo. Vendar takšni manjšinski delničarji ne morejo imeti pravic do blokiranja odločitev v obeh podjetjih ali imenovati članov njihovih odborov, prav tako pa nobena oseba ne more biti član odborov v obeh podjetjih. Ta možnost, ki jasno ločuje lastništvo med upravljavci prenosnih omrežij in podjetji za dobavo, je najučinkovitejši in najstabilnejši način, da se doseže učinkovito ločevanje prenosnih omrežij in tako razreši notranje navzkrižje interesov.

Za izvajanje te možnosti lahko države članice izberejo naslednjo ureditev, ki lahko pripomore k popolnemu ohranjanju interesov delničarjev vertikalno integriranih podjetij. Delnice vertikalno integriranih podjetij se lahko na eni strani razdelijo na delnice podjetja, ki ima v lasti prenosno omrežje, in na drugi strani na delnice podjetja za dobavo. Pozneje se te lahko delnice pripišejo delničarjem predhodnega vertikalno integriranega podjetja.

Medtem, ko je za Komisijo ločevanje lastništva še vedno najprimernejša možnost, pa za države, ki se zanjo ne bodo odločile, zagotavlja alternativno možnost. Ta možnost pa mora zagotavljati ista jamstva v zvezi z neodvisnostjo delovanja zadevnega omrežja in isto raven spodbud omrežju za naložbe v novo infrastrukturo, ki bodo v korist tekmeccem. Ta možnost, ki je odstopanje od osnovnega pristopa ločevanja, predvideva imenovanje „neodvisnega upravljavca omrežja“. Vertikalno integriranim podjetjem omogoča, da ohranijo lastništvo nad

svojimi omrežnimi sredstvi, vendar zahteva, da omrežje samo upravlja neodvisni upravljavec omrežja – podjetje ali subjekt, ki je popolnoma ločen od vertikalno integriranega podjetja – ki opravlja vse dejavnosti upravljavca omrežja. Da se zagotovi, da upravljavec ostane popolnoma neodvisen od vertikalno integriranega podjetja in da tako tudi ravna, sta poleg tega potrebna zakonska ureditev in redni nadzor.

V nekaterih primerih bo treba vertikalno integrirana podjetja mogoče prisiliti, da prodajo nekatera od svojih sredstev, zlasti svoja prenosna omrežja, ali da upravljanje teh sredstev prenesejo na tretjo stran, da bi izpolnjevala predlagane zahteve za učinkovito ločevanje. Vendar se zdi, da ni alternative predlaganim možnostim, če naj zagotovimo popolno neodvisnost upravljavcev prenosnih omrežij.

Ti dve možnosti se na enak način uporabljata v sektorju električne energije in v sektorju plina. Čeprav Komisija priznava, da je napredek k ločevanju lastništva na splošno v EU sedaj bolj opazen v sektorju električne energije, pa nima prepričljivega argumenta za različno obravnavo obeh sektorjev. V obeh sektorjih je mogoče zaznati zlasti temeljno navzkrižje interesov med dejavnostmi proizvodnje in dobave na eni strani ter delovanjem in razvojem omrežja na drugi strani. Poleg tega za sklepanje dolgoročnih sporazumov o dobavi z vertikalnimi proizvajalci plina ni ključnega pomena lastništvo nad omrežjem, temveč obstoj močne skupine potrošnikov. Zato EU nedvomno ostaja zelo privlačen trg dobave plina, ne glede na lastniško strukturo nakupnih podjetij, ki bodo, ko bodo učinkovito ločena, lahko enakovredno konkurirala na področju plina. Komisija poleg tega priznava, da prenos plina v nasprotju z električno energijo vključuje fizično gibanje molekul plina po plinovodu. Upravljalci prenosnega omrežja imajo zato večji nadzor pri določanju smeri pretoka in uporabi zmogljivosti v omrežju. To pomeni, da je učinkovito ločevanje pri omrežjih za plin vsaj tako pomembno kot pri omrežjih za električno energijo.

Da bi spodbudili naložbe v nove energetske infrastrukture s strani podjetij za dobavo in proizvodnjo, ta predlog vključuje možnost začasnega odstopanja od pravil za ločevanje lastništva pri izgradnji nove infrastrukture. To izvzetje se bo uporabljalo na podlagi posameznih primerov, pri čemer se bodo upoštevali ekonomika nove naložbe, cilji notranjega trga ter cilj zanesljivosti oskrbe.

V skladu s členom 295 ES se predlog nanaša enako na podjetja v javni in v zasebni lasti. To pomeni, da ne glede na javno ali zasebno naravo podjetja, nobena oseba ali skupina oseb ne sme sama ali skupaj z drugimi vplivati na sestavo, glasovanje ali sprejemanje odločitev v odborih upravljavcev prenosnega omrežja in podjetjih za dobavo ali proizvodnjo. To zagotavlja, da se, kadar so dejavnosti dobave ali proizvodnje v javni lasti, še vedno zagotavlja neodvisnost upravljavca prenosnega omrežja v javni lasti. Vendar ti predlogi ne zahtevajo, da morajo podjetja v državni lasti svoje omrežje prodati podjetju v zasebni lasti. Da izpolni to zahtevo lahko na primer vsak javni subjekt ali država prenese pravice (ki zagotavljajo „vpliv“) na drugo pravno osebo v javni ali zasebni lasti. Pri tem je pomembno, da mora v vseh primerih ločevanja zadevna država članica dokazati, da so v praksi rezultati dejansko učinkoviti in da podjetja delujejo popolnoma neodvisno eno od drugega, tako da so zagotovljeni resnično enaki pogoji v vsej EU.

Za države članice, ki nimajo prenosnega omrežja za plin ali električno energijo, pač pa samo distribucijsko omrežje, se določbe glede ločevanja lastništva ne uporabljajo.

1.3. Vidiki tretjih držav

Ta predlog zahteva učinkovito ločevanje upravljavcev prenosnega omrežja ter dejavnosti dobave in proizvodnje ne samo na nacionalni ravni, ampak tudi po celotni EU. Pomeni zlasti, da nobeno podjetje za dobavo ali proizvodnjo, ki deluje kjer koli v EU, ne more imeti v lasti ali upravljati prenosnega omrežja v nobeni državi članici EU. To velja tako za podjetja v EU, kakor tudi za podjetja, ki niso iz EU.

Paket vsebuje zaščitne ukrepe, da se zagotovi, da podjetja iz tretjih držav, ki hočejo pridobiti velik delež ali celo nadzor nad omrežjem EU, dejansko in nedvoumno izpolnjujejo iste zahteve glede ločevanja kot podjetja iz EU. Komisija lahko intervenira, če kupec ne more dokazati neposredne in posredne neodvisnosti od dejavnosti dobave in proizvodnje.

Poleg tega so dobro delujoči trgi in omrežja bistvenega pomena za konkurenčnost gospodarstva in blaginjo državljanov. Cilj tega predloga je spodbujati konkurenco na evropskih trgih z energijo in pravilno delovanje teh trgov. Zato je ključnega pomena – brez poseganja v mednarodne obveznosti Skupnosti – da se zagotovi, da vsi gospodarski subjekti, ki delujejo na evropskih trgih z energijo, spoštujejo načelo tržnega vlagatelja. Zato Komisija predlaga določbo, po kateri posamezniki iz tretjih držav in tretje države ne bi mogle pridobiti nadzora nad prenosnim omrežjem Skupnosti ali upravljavcem prenosnega omrežja, razen če je to dovoljeno s sporazumom med EU in zadevno tretjo državo. Cilj je, da se zagotovi, da podjetja iz tretjih držav spoštujejo ista pravila, kot veljajo za podjetja s sedežem v EU po črki zakona in v duhu, ne pa diskriminacija proti njim. Komisija bo tudi opravila hiter in poglobljen pregled širših vidikov zunanje energetske politike EU in javno objavila izsledke.

Da zaključimo s pomembnim vprašanjem glede ločevanja: ti predlogi za učinkovito ločevanje so nujen in odločilen korak k doseganju integracije trga v celotni EU. V končni fazi lahko pripelje do pojava nadnacionalnih upravljavcev prenosnih sistemov, saj upravljavce ne bo več oviralo vzajemno nezaupanje. Hkrati pa bi bila v primeru, da se nadnacionalni upravljavci prenosnih omrežij vzpostavijo, ne da bi zagotovili njihovo popolno neodvisnost, konkurenca med povezanimi podjetji za dobavo in proizvodnjo verjetno oslABLJENA zaradi nevarnosti tajnih dogovorov. Ob odsotnosti učinkovitega ločevanja bi lahko tako sodelovanje oviralo konkurenco. Ti predlogi vključujejo zlasti številne dodatne ukrepe za spodbujanje integracije trgov EU, povezane predvsem z boljšim sodelovanjem upravljavcev prenosnega omrežja.

2. VEČJA POOBLASTILA IN NEODVISNOST NACIONALNIH REGULATORJEV

2.1. Močni nacionalni regulatorji za nadzor nad delovanjem trga z električno energijo in plinom

Obstoječe direktive za električno energijo in plin od držav članic zahtevajo, da vzpostavijo regulativne organe. V številnih državah članicah so regulativni organi dobro uveljavljeni organi s pomembnimi pooblastili in sredstvi, kar jim omogoča zagotavljanje ustrezne ureditve trga. V drugih državah so bili regulativni organi vzpostavljeni šele v zadnjem času, njihova pooblastila pa so manjša in razpršena na več teles. Obsežen pregled držav, ki ga je opravila Komisija, je odkril to pomanjkanje heterogenosti in v številnih primerih šibkost regulativnih organov.

Izkušnje držav članic, katerih trgi so odprti več let, in drugih storitvenih sektorjev, ki so odprti za konkurenco, jasno kažejo, da so za pravilno delovanje trga potrebni močni regulatorji, zlasti kar zadeva uporabo omrežnih infrastruktur.

Zato je cilj tega predloga povečanje pooblastil regulativnih organov. Najprej jim je treba dati jasna pooblastila za sodelovanje na evropski ravni, v tesnem sodelovanju z Agencijo za sodelovanje energetske regulatorjev in Komisijo, da se zagotovita konkurenčen, zanesljiv in trajno okolju ustrezen notranji trg z električno energijo in plinom v Evropski uniji ter učinkovito odprtje trga za vse porabnike in dobavitelje.

Nato se predlaga povečanje njihovih pooblastil na področju ureditve trga, zlasti na naslednjih področjih:

- spremljanje skladnosti upravljavcev prenosnega omrežja in upravljavcev distribucijskega omrežja s pravili za dostop tretjih strani, obveznostmi ločevanja, izravnalnimi mehanizmi ter upravljanjem prezasedenosti in medsebojnega povezovanja;
- preverjanje naložbenih načrtov upravljavcev prenosnega omrežja in zagotavljanje ocene naložbenih načrtov upravljavcev prenosnega omrežja v letnem poročilu glede skladnosti z vseevropskim 10-letnim načrtom za razvoj omrežja; spremljanje varnosti in zanesljivosti omrežja ter pregledovanje pravil glede varnosti in zanesljivosti omrežja;
- spremljanje obveznosti glede preglednosti;
- spremljanje stopnje odprtosti in konkurenčnosti trga ter spodbujanje učinkovite konkurence v sodelovanju z organi, pristojnimi za konkurenco; in
- zagotavljanje učinkovitosti ukrepov za varstvo potrošnikov.

Električna energija in plin se bistveno razlikujeta od drugega blaga, s katerim se trguje, saj gre tukaj za proizvode, ki temeljijo na omrežju, njihovo skladiščenje pa je nemogoče ali drago. Zaradi tega so možne tržne zlorabe, zato je treba povečati regulativni nadzor nad podjetji, ki delujejo na trgu električne energije in plina. Regulatorji morajo zato imeti dostop do podatkov o operativnih odločitvah podjetij. Predlaga se, da bi se od podjetij zahtevalo, da pet let hranijo podatke o svojih operativnih odločitvah in jih dajo na razpolago nacionalnim regulativnim organom, pa tudi organom, pristojnim za konkurenco, in Komisiji, tako da bodo lahko ti organi učinkovito preverjali obtožbe o tržnih zlorabah. To bo omejilo tržne zlorabe, povečalo zaupanje v trg ter tako spodbujalo trgovino in konkurenco.

Nekatere vrste trgovcev (npr. banke) že imajo take obveznosti v skladu z Direktivo o trgih finančnih instrumentov in bi tako imeli dvojne obveznosti. Zahteve glede vodenja evidenc zato ne smejo posegati v obstoječo zakonodajo Skupnosti o finančnih trgih in morajo biti skladne z njo. Regulatorji trga z energijo in finančnih trgov morajo sodelovati, da drug drugemu omogočijo pregled nad zadevnimi trgi. Preden Komisija sprejme nadaljnje smernice za vodenje evidence, se Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev in Odbor evropskih zakonodajalcev za vrednostne papirje (CESR) povabita, da skupaj sodelujeta in svetujeta Komisiji o vsebini teh smernic.

Da bi lahko opravljali svoje dolžnosti, so regulativni organi pooblaščen za raziskovanje, zahtevanje vseh potrebnih informacij in nalaganje odvračilnih sankcij. Od njih se tudi zahteva, da pri izvajanju svoje regulativne vloge v polni meri upoštevajo cilje v zvezi z energetske učinkovitostjo.

2.2. Dokazana neodvisnost regulatorjev zagotavlja zaupanje v trg

Neodvisnost regulativnih organov je ključno načelo dobrega upravljanja in temeljni pogoj za zaupanje v trg. Obstoječa zakonodaja zahteva, da morajo biti regulativni organi popolnoma neodvisni od interesov industrije plina in električne energije. Vendar ne določa, kako je treba to neodvisnost dejansko zagotoviti, in ne jamči neodvisnosti od kratkoročnih političnih interesov.

Kot sta poudarila Evropski svet v sklepih s svojega zasedanja spomladi 2007 in Evropski parlament, je krepitev neodvisnosti nacionalnih energetske regulatorjev zato prednostna naloga.

Predlaga se, da je regulativni organ pravno ločen in funkcijsko neodvisen od vseh drugih javnih ali zasebnih subjektov ter da njegovo osebje in vsi člani organov odločanja delujejo neodvisno od kakršnih koli interesov na trgu ter ne zahtevajo ali sprejemajo navodil od katere koli vlade ali drugega javnega ali zasebnega subjekta. V ta namen se predlaga, da imajo regulativni organi status pravne osebe, proračunsko neodvisnost, ustrezne človeške in finančne vire ter ločeno upravno strukturo.

3. NEODVISNI MEHANIZEM ZA SODELOVANJE IN ODLOČANJE NACIONALNIH REGULATORJEV: AGENCIJA ZA SODELOVANJE ENERGETSKIH REGULATORJEV

3.1. Pozitivne izkušnje ERGEG se morajo prenesti v formalno strukturo sodelovanja

Čeprav je notranji trg z energijo precej razvit, je pri čezmejnih vprašanjih še vedno vrzel. Za obravnavo tega problema je Komisija sprožila samourejevalne forume, kot sta Firenški (električna energija) in Madridski (plin) forum. Ti forumi združujejo zainteresirane strani, da bi okrepili sodelovanje.

Poleg tega je Komisija leta 2003 s Sklepom Komisije za pospešitev posvetovanja, usklajevanja in sodelovanja med nacionalnimi regulativnimi organi držav članic ter med temi organi in Komisijo ter z namenom okrepitve notranjega trga z električno energijo in zemeljskim plinom ustanovila neodvisno svetovalno skupino za električno energijo in plin „Skupino evropske regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG)“. ERGEG sestavljajo predstavniki nacionalnih regulativnih organov.

Dejavnosti ERGEG so v zadnjih letih z izdajanjem nezavezujočih smernic ter predložitvijo priporočil in mnenj Komisiji zelo pozitivno prispevale k dokončnemu oblikovanju notranjega trga za plin in električno energijo. Kljub temu vzpostavitev samoregulativnih forumov in ERGEG-a ni zares prispevala k razvoju skupnih standardov in pristopov, ki so potrebni za čezmejno trgovanje in razvoj prvih regionalnih trgov ter v končni fazi evropske energetske trg.

Sčasoma je energetska sektor postal bolj kompleksen in podroben, v večji meri pa tudi vključuje različne finančne interese. Sedanji pristop znotraj ERGEG-a, ki v praksi ponavadi zahteva soglasje 27 regulatorjev in več kot 30 upravljavcev prenosnih sistemov, nima zadostnih rezultatov. Privedel je do nekaj nezavezujočih kodeksov in prizadevanj za dogovor o skupnih pristopih s pomočjo „postopne konvergenca“, ne pa tudi do dejanskih odločitev v zvezi s težavnimi vprašanji, ki jih je treba zdaj sprejeti.

Trenutno se tehnična pravila za delovanje, ki se jih morajo držati elektroenergetska podjetja, „mrežni kodeksi“, od države do države zelo razlikujejo, pogosto pa celo v isti državi. Za integracijo energetskih trgov v EU bi jih bilo treba približati in uskladiti.

Komisija je ocenila različne možnosti za organizacijo zahtevanih nalog, vključno s tem, ali bi lahko te naloge opravljala sama. Uskladitev teh vprašanj in napredek pri novi infrastrukturi praviloma ne spadata na področje dejavnosti Komisije. Komisija take dejavnosti dejansko še ni opravljala. Zahteva sodelovanje na področju strokovnega znanja 27 nacionalnih regulativnih agencij; te agencije so tiste, ki se morajo sporazumeti o spremembi svojih nacionalnih mrežnih kodeksov. V praksi lahko samo telo, ki izhaja iz nacionalnih regulatorjev, zbere vse potrebne vire nacionalnih regulatorjev, ki so potrebni za uspešno reševanje teh vprašanj. Agencija se lahko preko svojega regulativnega odbora, ki ga sestavljajo nacionalne regulativne agencije, obrne na te agencije. Komisija ni v takem položaju.

Komisija je zaključila, da bi zahtevane naloge lahko najbolje izvajal ločen subjekt, ki je neodvisen od Komisije in je izven nje. Evropski svet spomladi 2007 in nedavne resolucije Evropskega parlamenta so podprli ta sklep².

Zato se je preučila možnost vzpostavitve močnejšega omrežja nacionalnih energetskih regulatorjev. Model za to predstavlja omrežje organov, pristojnih za konkurenco, ki je bilo vzpostavljeno leta 2004 z Uredbo Sveta (ES) št. 1/2003. Kljub temu bi bilo za to treba Komisiji podeliti avtonomne pristojnosti v energetske sektorju (trenutno ima take pristojnosti samo na področju pravil glede konkurence). Pristojnosti nacionalnih regulativnih agencij bi bilo treba v vsakem primeru povečati in uskladiti.

Poleg tega bi bilo mogoče uporabiti model Evropskega sistema centralnih bank, vendar nima pravne podlage v Pogodbi. Tak model bi zahteval spremembo Pogodbe.

Komisija zato zaključuje, da če je treba ustanoviti neodvisno telo, ki bo Komisiji dajalo predloge v zvezi z odločitvami, ki vključujejo pomembne odločitve in zahtevajo posamezne regulativne odločitve, ki so zavezujoče za tretje strani, v zvezi s podrobnimi tehničnimi vprašanji, ki se prenesejo na njih, je edina rešitev ustanovitev Agencije.

² Evropski svet se v svojih sklepih strinja z ustanovitvijo neodvisnega mehanizma za sodelovanje nacionalnih regulatorjev in njihovo sprejemanje odločitev o pomembnih čezmejnih vprašanjih, sprejeto poročilo Vidala Quadrasa pa navaja, da Evropski parlament „pozdravlja predlog Komisije za pospeševanje sodelovanja med nacionalnimi regulatorji na ravni EU preko subjekta EU kot načina za spodbujanje bolj evropskega pristopa k ureditvi čezmejnih vprašanj; poudarja, da bi morala Komisija igrati odločilno vlogo, ne da bi pri tem spodkopavala neodvisnost regulatorjev; verjame, da bi morale odločitve regulatorjev temeljiti na specifično opredeljenih tehničnih vprašanjih in vprašanjih v zvezi s trgovanjem ter na obveščenosti ob upoštevanju, kjer je potrebno, pogledov upravljavcev prenosnih omrežij in drugih zadevnih zainteresiranih strani, biti pa bi morale tudi pravno zavezujoče.“

Glavne predlagane naloge bi na evropski ravni dopolnjevale regulativne naloge, ki jih opravljajo nacionalni regulatorji. Struktura mora zagotoviti okvir za sodelovanje nacionalnih regulatorjev, regulativni pregled sodelovanja med upravljavci prenosnih omrežij in prostor za sprejemanje posameznih odločitev v zvezi z infrastrukturo na ozemlju več držav članic. Ta analiza odraža načela, ki jih je opredelila Komisija v osnutku Medinstitucionalnega sporazuma o skupnem okviru za evropske regulativne agencije³, zlasti kar zadeva možnost sprejemanja posameznih odločitev, ki so pravno zavezujoče za tretje osebe.

Naslednji predlog temelji tudi na mnenju „ERGEG+“, navedenem v Sporočilu Komisije z dne 10. januarja 2007 z naslovom „Energetska politika za Evropo“⁴.

3.2. Glavne naloge predlagane Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev

Agencija bi na evropski ravni dopolnjevala regulativne naloge, ki jih na nacionalni ravni izvajajo regulativni organi. To bi obsegalo:

- *Zagotavljanje okvira za sodelovanje nacionalnih regulatorjev*: predlaga se izboljšanje obravnavanja čezmejnih situacij. Agencija bo določila postopke za sodelovanje med nacionalnimi regulatorji, zlasti kar zadeva izmenjavo podatkov in razdelitev pristojnosti, če je vpletenih več držav. Poleg tega bo ta okvir spodbujal tudi regionalno sodelovanje med nacionalnimi regulatorji.
- *Regulativni nadzor nad sodelovanjem med upravljavci prenosnega omrežja*: Agencija bo odgovorna za spremljanje in pregled dejavnosti evropskega omrežja upravljavcev prenosnega omrežja za električno energijo in dejavnosti evropskega omrežja upravljavcev prenosnega omrežja za plin. Sodelovala bo zlasti pri določanju prednostnih nalog v okviru delovnih programov omrežij, pri pregledu njunega 10-letnega naložbenega načrta ter pri pripravi tehničnega in tržnega kodeksa. Pregled naložbenega načrta ne vpliva na odgovornost upravljavcev prenosnih omrežij v zvezi s tehničnimi okvarami, kot jo določa nacionalno pravo. V zvezi s tehničnim in tržnim kodeksom bo Agencija od upravljavcev prenosnega omrežja lahko zahtevala, da spremenijo svoje osnutke ali da podrobneje obravnavajo posebna vprašanja. Poleg tega bo lahko Komisiji predlagala, da spremeni ta kodeks v pravno zavezujoči kodeks, če se bo prostovoljno izvajanje s strani upravljavcev prenosnega omrežja izkazalo za nezadovoljivo ali neprimerno za določena vprašanja. Agencija lahko priporoči spremembo osnutka upravljavcev prenosnih omrežij, Komisiji pa lahko priporoči dodatne določbe. Ta mehanizem bo imel v praksi obliko konstruktivnega in stalnega dialoga med Agencijo, upravljavci prenosnega omrežja in Komisijo. Vključenost Agencije bo ključnega pomena pri zagotavljanju, da bo sodelovanje med upravljavci prenosnega omrežja potekalo na učinkovit in pregleden način, kar bo koristilo notranjemu trgu.
- *Pooblastilo za sprejemanje posameznih odločitev*: za obravnavo nekaterih čezmejnih vprašanj se predlaga, da se Agenciji podeli pristojnost, da sprejema posamezne odločitve glede zahtevkov za izvzetje⁵ v zvezi z infrastrukturnimi zmogljivostmi evropskega interesa in da sprejme regulativni režim, ki se bo uporabljal za infrastrukturo, ki je na ozemlju več držav članic. Poleg tega bo lahko Agencija sprejemala nekatere odločitve v zvezi s

³ COM(2005) 59.

⁴ UL C [...], [...], str. [...].

⁵ Kakor je določeno v členu 22 Direktive 2003/55/ES in členu 7 Uredbe (ES) št. 1228/2003.

posameznimi tehničnimi vprašanji, če bo za to pooblaščen na podlagi posebnih smernic, sprejetih v skladu z direktivami za plin in električno energijo v postopku komitologije.

- *Vloga splošnega svetovalca:* Agencija bi imela na splošno vlogo svetovalca Komisiji glede vprašanj ureditve trga in bi lahko izdajala nezavezujoče smernice za objavo dobrih praks med nacionalnimi regulatorji. V posameznih primerih bi imela tudi pooblastilo, da na podlagi izvedbenih ukrepov, ki jih je sprejela Komisija za izvajanje zakonodaje Skupnosti v sektorju plina in električne energije, pregleda odločitve nacionalnih regulativnih organov, ki neposredno vplivajo na notranji trg, in Komisiji posreduje svoje mnenje.

Čeprav pristojnosti nove Agencije ni mogoče razširiti, da bi vključevale normativne odločitve (kot je formalno sprejemanje obveznih smernic), bo na splošno igrala pomembno vlogo pri razvoju in izvajanju pravil evropskega trga za plin in električno energijo.

3.3. Upravljanje predlagane Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev

Institucionalni okvir in načela upravljanja Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev načeloma temeljijo na standardnih pravilih in praksah, ki veljajo za regulativne agencije Skupnosti.

Vendar je treba upoštevati potrebno neodvisnost regulativnih funkcij. V ta namen se poleg upravnega odbora, odgovornega za vse upravne in finančne zadeve, predlaga ustanovitev odbora regulatorjev, odgovornega za vse regulativne zadeve in odločitve. Direktor, ki ga po posvetovanju z regulativnim odborom imenuje upravni odbor, bo izbran s seznama, ki ga bo sprejela Komisija. Direktor bo zastopal Agencijo in bo odgovoren za njeno tekoče vodenje. Poleg tega struktura Agencije predvideva odbor za pritožbe, ki je pristojen za obravnavo pritožb na odločitve, ki jih sprejme Agencija.

3.4. Finančni vidiki

Predlaga se, da ima Agencija glede na svoje naloge 40–50 zaposlenih. Ta ocena temelji na obširni analizi kadrovskega potreb nacionalnih regulativnih organov in temeljiti analizi minimalnih virov, ki so potrebni za izvajanje predlaganih nalog, zlasti v luči možnosti za sinergije pri izkoriščanju virov v nacionalnih regulativnih organih v pomoč delu agencije. Predlagano osebje je skladno s potrebami teh organov⁶. Kot je omenjeno zgoraj, bi bilo število potrebnih zaposlenih precej višje, če bi naloge Agencije poskušala izvajati Komisija.

Skupni stroški Agencije so ocenjeni na približno 6–7 milijonov EUR letno, od česar je 5 milijonov EUR namenjenih odhodkom za zaposlene (kot povprečje na osebo se štejejo stroški za osebje Komisije, tj. 0,117 milijona EUR letno, kar vključuje odhodke v zvezi z objekti in povezane upravne odhodke), 1 milijon EUR operativnim stroškom (sestanki, študije, prevodi, objave in odnosi z javnostjo), ostalo pa za investicijske odhodke (nakup premičnin in s tem povezani odhodki) in odhodke za misije.

Letni stroški Agencije se krijejo iz sredstev Skupnosti. Agencija ima omejene prihodke, ki izhajajo iz pristojbin, ki jih plačajo tretje strani in se zaračunajo, ko Agencija sprejme določene odločitve.

⁶ Obrazložitenemu memorandumu bo priložen organigram.

3.5. Vloga Komisije

Načeloma obstajajo trije varnostni ukrepi za zagotovitev položaja Komisije in njene vloge varuha Pogodbe.

Prvič, če Agencija sprejme odločitev, je ta odločitev zavezujoča le v posebnih tehničnih situacijah, ki so izrecno predvidene v Uredbi in direktivah ali določene za vsak primer posebej na podlagi zavezujočih smernic. Agencija izven tega okvira nima politične diskrecije.

Drugič, če sodelovanje upravljavcev prenosnih omrežij ali odločitve nacionalnih regulativnih agencij ogrožajo učinkovito konkurenco in učinkovito delovanje trga, Agencija takoj obvesti Komisijo, ki nato sprejme potrebne ukrepe za izboljšanje položaja. Komisija lahko ukrepa tudi na lastno pobudo.

Tretjič, če je potrebna pomembnejša odločitev, jo lahko sprejme samo Komisija. V tem primeru ima Agencija samo pripravljalno in svetovalno vlogo. Pravna služba Komisije je v zvezi s tem podrobno proučila besedilo, da bi zagotovila, da Agencija nima pristojnosti za diskrecijske odločitve.

Poleg tega bo Komisija s sprejemom zavezujočih smernic nadalje opredelila in določila vlogo Agencije.

4. UČINKOVITO SODELOVANJE MED UPRAVLJAVCI PREOSNEGA OMREŽJA

4.1. Za integracijo trga z električno energijo in plinom je nujno potrebno tesno sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij

Za integracijo trga je potrebno tudi učinkovito sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij ter jasen in stabilen regulativni okvir, vključno z regulativnim usklajevanjem. Pravila za dostop do omrežja in pravila o obratovanju morajo biti skladna, upravljavci prenosnih omrežij si morajo učinkovito izmenjavati podatke, nove naložbe pa morajo biti dobro usklajene za povečanje povezovalnih zmogljivosti. Upravljavci prenosnih omrežij za plin in električno energijo prostovoljno že sodelujejo v obstoječih strukturah, kot sta Evropski upravljavci prenosnih omrežij (ETSO) in Prenos plina Evropa (GTE). Sodelujejo pri operativnih vprašanjih na regionalni ravni in v tehničnih organih, kot sta Zveza za koordinacijo prenosa električne energije (UCTE) in Evropska zveza za racionalizacijo energetskih izmenjav (EASEE-plin). Te pobude za večplastno sodelovanje so pomembno prispevale k notranjemu trgu ter k izboljšanju učinkovitosti in varnosti omrežij.

Vendar so se pri tem prostovoljnem sodelovanju pokazale pomanjkljivosti, na primer v obliki okvar omrežja in izpadov električne energije zaradi slabega usklajevanja upravljanja omrežja ali manjkajočih povezav v omrežjih za električno energijo in plin ter težav pri predlaganju ali sprejemanju skupnih tehničnih standardov. Zato se predlaga, da se upravljavcem prenosnih sistemov naloži, da morajo okrepiti svoje sodelovanje na številnih ključnih področjih in se osredotočiti na naslednja glavna vprašanja:

- *Priprava tržnega in tehničnega kodeksa:* za integracijo trga z električno energijo in plinom je potreben skladen niz tehničnih in tržnih kodeksov. Zdaj taki kodeksi obstajajo na nacionalni podlagi ali prek priporočil organizacij kot sta UCTE ali EASEE-plin. Problem pri sedanji situaciji ima tri vidike: prvič, obstoječa pravila ne pokrivajo vseh področij, ki jih je treba uskladiti, da bi integrirani trg deloval, drugič, nacionalni kodeksi pogosto niso

skladni med seboj in, tretjič, pogosto niso dovolj pravno zavezujoči ali izvršljivi. Primera takih kodeksov sta operativni priložnik UCTE za varnost in zanesljivost omrežij za prenos električne energije in priporočila EASEE-plin glede kakovosti plina.

- Predlog ohranja prostovoljni proces upravljavcev prenosnih omrežij kot pragmatičen način za razvoj podrobnih tehničnih in tržnih kodeksov. Ti kodeksi so pogosto tehnično zapleteni in potreben je učinkovit postopek za njihovo spremembo, če je potrebna. Predlog dodaja strog regulativni pregled nad vsebino in nadzorom skladnosti ter uveljavljanje teh pravil s strani nacionalnih regulativnih organov, Agencije in/ali Komisije, odvisno od narave zadevnega predloga. Če se upravljavci prenosnih omrežij ne morejo sporazumeti o potrebnih tehničnih in tržnih kodeksih ali jih ne izvajajo, se lahko ta pravila predlagajo in sprejmejo s postopkom komitologije na predlog Komisije.
- V tem predlogu je opredeljenih skupaj enajst glavnih področij sodelovanja. Letni delovni programi Evropskega omrežja upravljavcev prenosnega omrežja (glej poglavje 1.2), pripravljene ob posvetovanjih z vsemi zainteresiranimi stranmi in novo Agencijo za sodelovanje energetske regulatorje (glej poglavje 3), bodo določili prednostne naloge in podrobneje opredelili, kakšni tehnični in tržni kodeksi so potrebni. Sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij bi moralo vključevati tudi izvajanje tehničnega in tržnega kodeksa.
- *Dejavnosti na področju raziskav in inovacij skupnega interesa*: sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij mora določiti okvir za določanje, financiranje in upravljanje potrebnih dejavnosti na področju raziskav in inovacij, ki so gonilo trdnega tehničnega razvoja in razvoja evropskega trga za električno energijo in plin, zlasti za spodbujanje zanesljivosti oskrbe in energetske učinkovitosti ter za omogočanje prodora nizkoogljičnih tehnologij.
- *Usklajevanje upravljanja omrežja*: sodelovanje upravljavcev prenosnega omrežja vključuje skupno upravljanje omrežij v skladu z dogovorjenim tržnim in tehničnim kodeksom. Nanaša se tudi na izmenjavo operativnih podatkov omrežja in usklajeno objavljanje podatkov o dostopu do trga, na primer prek skupne platforme za preglednost.
- *Načrtovanje naložb*: da bi lahko dali na voljo zadostne zmogljivosti prenosa za zadostitev povpraševanju in integracijo nacionalnih trgov, bi upravljavci omrežij potrebovali usklajeno dolgoročno načrtovanje razvoja sistema za načrtovanje naložb v omrežje in spremljanje razvoja prenosnih zmogljivosti omrežja. Mišljeno je, da bodo evropska omrežja upravljavcev prenosnih omrežij objavila načrte za razvoj omrežij, da bi vključili modeliranje integriranih omrežij, razvoj scenarijev in oceno prožnosti in stopnje odjema. Ti razvojni načrti bi morali biti v zadostni meri dolgoročni (npr. vsaj 10 let), da bi omogočili zgodnje odkrivanje primanjkljajev pri naložbah, zlasti v zvezi s čezmejnimi zmogljivostmi.

Regionalne pobude zlasti pri zadnjih dveh od zgoraj navedenih nalog pozitivno vplivajo na integracijo trgov. Sodelovanje upravljavcev prenosnega omrežja na evropski ravni bi se moralo dejansko dopolnjevati na regionalni ravni, da bi zagotovili resničen praktičen napredek, optimalno upravljanje omrežij⁷ ter ustrezno načrtovanje in realizacijo naložb.

⁷ Na področju električne energije je na primer jasno, da je treba za nekatera vprašanja vzpostavitev tehničnega kodeksa opredeliti za vsako sinhrono področje.

Regulativni okvir mora spodbujati, usklajevati in razvijati regionalne pobude med upravljavci prenosnih omrežij in regulativnimi organi, kot to poteka pri regionalnih pobudah, ki jih vodi ERGEG, in pobudah, kot so petstranski forum v severozahodni Evropi, ter kot priporočajo večje zainteresirane strani, kot je Eurelectric.

4.2. Izboljšani mehanizmi sodelovanja

Pomembno je, da se strukturam upravljavcev prenosnih omrežij v polni meri prizna na evropski ravni, da so pristojni za izvajanje navedenih nalog. V ta namen bo Komisija formalno določila evropska omrežja (plin in električna energija) upravljavcev prenosnih omrežij, odgovorna za te naloge.

Kot podjetja morajo biti upravljavci prenosnih omrežij pregledni kar zadeva sodelovanje. To lahko temelji na obstoječih organih, kot sta GTE in ETSO. Vendar bodo naloge in odgovornosti upravljavcev prenosnih omrežij pomenile potrebo po centralni in stalni strukturi za sodelovanje v smislu organizacije ter praktičnih orodij za načrtovanje in upravljanje omrežij.

Agencija za sodelovanje energetske regulatorje bo spremljala izvajanje nalog Evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij.

Vključevanje in posvetovanje zainteresiranih strani, kot so na primer proizvajalci, dobavitelji, odjemalci in upravljavci distribucijskih omrežij, bodo upravljavci prenosnih omrežij razvijali kot standardno prakso od začetka svojega dela na določenem področju. V ta namen se bo z zainteresiranimi stranmi posvetovalo o vsakem osnutku tržnega in tehničnega kodeksa, ki ga bodo pripravili upravljavci prenosnih omrežij, lahko pa bodo tudi imeli pripombe na letni delovni program upravljavcev prenosnega omrežja. Agencija bo nadzirala pravilno izvajanje posvetovanj.

5. IZBOLJŠANJE DELOVANJA TRGA

Cilj tega predloga je tudi izboljšati zakonodajni okvir ter tako olajšati dostop tretjih strani do ključnih infrastruktur, povečati preglednost na trgu, povečati integracijo trga in izboljšali dostop do odjemalcev na maloprodajni ravni.

5.1. Ureditev izvzetja

Veljavna zakonodaja dovoljuje izvzetje glavnih novih infrastruktur iz pravil za regulirani dostop tretjih oseb za vnaprej določeno obdobje. Dokončanih je bilo že več infrastruktur, vključno s povezovalnimi daljnovodi za plin in električno energijo ter obrati za UZP, za katere je bila uporabljena ta možnost, ali pa so v gradnji. To pomaga pri spodbujanju projektov, ki koristijo zanesljivosti dobave in konkurenci. Hkrati dosedanje izkušnje kažejo, da bi lahko razvijalci projektov, regulatorji in Komisija imeli koristi od poenostavitve postopka za zahtevanje in odobritev izvzetja ter pojasnitve nekaterih pogojev. Zato Komisija predlaga pripravo smernic za pomoč vlagateljem in regulatorjem pri uporabi pogojev, potrebnih za odobritev izvzetja. Da se kljub temu zagotovi optimalna uporaba izvzete infrastrukture na trgu, se predlaga, da se za nove infrastrukture posplošijo minimalne zahteve za dodeljevanje kapacitet in določbe za upravljanje prezasedenosti, ki so se do zdaj uporabljale za vsak primer posebej.

5.2. Preglednost

Notranji trg z električno energijo in plinom se sooča s pomanjkanjem likvidnosti in preglednosti, ki ovira učinkovito dodeljevanje sredstev, omejuje možnosti obvladovanja tveganj in preprečuje vstop novih akterjev. Zaupanje v trg, njegovo likvidnost in število udeležencev na trgu je treba povečati, in sicer z zagotavljanjem več podatkov, ki so na voljo trgu.

Sedanje zahteve po preglednosti se osredotočajo na objavo zmogljivosti omrežja, da lahko udeleženci na trgu vidijo, če so zmogljivosti na voljo in če so vse razpoložljive zmogljivosti ponujene na trgu. Poleg tega pa potrebujejo udeleženci na trgu tudi enak dostop do informacij, ki določajo gibanje veleprodajnih cen.

Trenutno imajo uveljavljena podjetja, ki so odgovorna za največji del pretoka plina in električne energije ter imajo v lasti večino sredstev na trgu, večji in boljši dostop do informacij kot novi udeleženci. Na področju električne energije obstajajo zahteve v obliki smernic, ki so priložene uredbi, s katero so določene zahteve po preglednosti pri proizvodnji električne energije, vendar ne zadostujejo, na področju plina pa takšnih zahtev trenutno ni. Zato se predlaga razširitev zahtev po preglednosti, da bi vključevale zaloge plina, napovedi ponudbe in povpraševanja, stroške za uravnavanje omrežij in trgovanje.

Pravilno in popolno uporabo teh zahtev morajo nadzirati in spremljati nacionalni regulativni organi, zato je treba ustrezno povečati njihova pooblastila.

Kar zadeva preglednost v zvezi z izvedenimi finančnimi instrumenti in finančnimi instrumenti, v zvezi s katerimi ti predlogi ne določajo dodatnih zahtev za zadevna podjetja, bo Komisija podrobno preučila to vprašanje in do sredine leta 2008 sprejela odločitev. Agencijo za sodelovanje energetskih regulatorjev in Odbor evropskih zakonodajalcev za vrednostne papirje se poziva, da sodelujeta in nadalje preučita vprašanje, ali bi morale za transakcije pogodb o dobavi plina in električne energije ter izvedenih finančnih instrumentov veljati zahteve po preglednosti pred in/ali po trgovanju, in ustrezno svetujeta.

5.3. Dostop do skladišč

Obstoječa direktiva o notranjem trgu s plinom določa, da morajo upravljavci skladišč tam, kjer so skladišča bistvenega pomena za dobavo odjemalcem, dati dostop tretjim stranem. Države članice se lahko odločijo, da dostop do teh skladiščnih objektov zagotovijo s pogoji, ki jih določi regulator, ali s tem, da od upravljavcev skladišč zahtevajo, da se o teh pogojih za dostop sporazumejo z odjemalci. Zahteve iz direktive so načelne in državam članicam v veliki meri puščajo proste roke pri določanju njihovega regulativnega okvira. Ta načela so naknadno dobila obliko na Madridskem forumu, kjer so se vse zainteresirane strani strinjale s prostovoljnimi „smernicami za dobro prakso za upravljavce sistemov skladišč glede dostopa tretjih oseb“ (GGPSSO). Vendar je ERGEG sklenil, da je izvajanje teh smernic na splošno nezadovoljivo.

Komisija predlaga tri ukrepe za njihovo učinkovito uporabo:

- načela iz smernic bi morala biti pravno zavezujoča in omogočiti je treba podrobno izvajanje smernic prek postopka komitologije;

- uvesti je treba pravno in funkcionalno ločevanje upravljavcev skladišč, ki so del podjetij za dobavo;
- povečati je treba pristojnosti nacionalnih regulativnih organov za pregled nad dostopom do skladišč;
- zahtevati je treba jasnost regulativnega režima, ki se uporablja za skladiščne objekte.

Da bi smernice postale pravno zavezujoče, se bo Uredba razširila in bo določala, na kakšen način morajo upravljavci skladišč nuditi storitve za dostop tretjih oseb, kako morajo dodeljevati zmogljivosti in upravljati prezasedenost. Poleg tega bo opredelila zahteve po preglednosti in predlagala ukrepe, ki bodo omogočali razvoj sekundarnega trga na področju zmogljivosti skladiščenja. Ta pravila bodo morala zagotoviti, da se vsa skladišča, ki so na voljo tretjim osebam, na nediskriminatoren in pregleden način ponudijo na trgu, ter da se močno odsvetuje kopičenje zmogljivosti. Ta pravila bodo tudi zagotavljala skladnost s predlaganimi minimalnimi zahtevami za izvzeto infrastrukturo.

Z zahtevo po pravnem in funkcionalnem ločevanju upravljavcev skladišč se bo v veliki meri spodbujal učinkovit dostop do skladišč. Dejstvo, da se morajo sedaj dobavitelji, ki potrebujejo skladišče, obrniti na svoje tekmece, ne povečuje zaupanja v trg in je resna ovira za nove udeležence. Zahteva po ločevanju za upravljavce skladišč bo izboljšala to stanje ter tekmečem in regulatorjem omogočila, da preverijo, ali so vse zmogljivosti skladiščenja ponujene na trgu.

Komisija predlaga, da se odpravi dvoumnost glede deleža zmogljivosti skladiščenja, ki je ponujena na trgu, s tem, da se od vseh držav članic zahteva, da opredelijo merila glede tega, kdaj in kako se uporablja dostop tretjih strani do skladišč in to je treba objaviti. Regulator ima posledično nalogo, da nadzoruje, ali se ta merila uporabljajo pravilno za vsa skladišča.

5.4. Dostop do terminalov za UZP

Vloga UZP pri oskrbi s plinom v Evropski uniji postaja vedno bolj pomembna in načrtuje se veliko vlaganj v terminale za UZP oziroma ta vlaganja že potekajo. Zato so potrebna pregledna pravila za dostop do terminalov za UZP. Regulatorji so opredelili potrebo, ERGEG pa je pripravil smernice s ciljem ustvariti skupni pristop za dostop tretjih strani za terminale za UZP.

Čeprav je veliko izgrajenih terminalov za UZP izkoristilo možnost izvzetja iz določb o dostopu tretjih strani in regulativnem posredovanju iz člena 22 Direktive, obstajajo tudi terminali, za katere se uporabljajo pravila o dostopu tretjih strani. Ker sedanja direktiva vsebuje le splošno določbo, da je treba dostop regulirati, si jo lahko države članice razlagajo različno. Poleg tega je izvzetje po členu 22 vedno začasno in terminali za UZP bodo po poteku obdobja izvzetja zakonsko urejeni. Zato Komisija predlaga uvedbo natančnejše opredeljenih pravil za dostop tretjih oseb do terminalov za UZP. Da bi smernice postale pravno zavezujoče, se bo Uredba razširila in bo določala, na kakšen način morajo upravljavci terminalov za UZP nuditi storitve za dostop tretjih oseb, kako morajo dodeljevati zmogljivosti in upravljati prezasedenost. Poleg tega bo opredelila zahteve po preglednosti in predlagala ukrepe, ki bodo omogočali razvoj sekundarnega trga na področju zmogljivosti terminalov. Ta pravila bodo tudi zagotavljala skladnost s predlaganimi minimalnimi zahtevami za izvzeto infrastrukturo.

5.5. Dolgoročni sporazumi o dobavi

Nadaljnji dvostranski sporazumi o dobavi zagotavljajo možnost, da energetske intenzivne industrije dosežejo bolj predvidljive cene. Vendar lahko taki sporazumi zapirajo nadaljnji trg, ker odjemalcem preprečujejo, da bi zamenjali dobavitelja, in tako omejujejo konkurenco. Da bi zmanjšali negotovost na trgu, bo Komisija v naslednjih mesecih zagotovila napotke v primerni obliki o skladnosti vertikalnih dvostranskih dolgoročnih sporazumov o dobavi z zakonodajo ES o konkurenci.

5.6. Okvir za postopno vzpostavitev evropskega maloprodajnega trga

Na trgu z električno energijo in plinom še ni mogoče govoriti o evropskem maloprodajnem trgu (gospodinjstva in mala podjetja), saj morajo odjemalci še vedno izbrati dobavitelja iz iste države, tudi če imajo možnost izbire. Vzpostavitev pravega evropskega trga končnih uporabnikov je končni cilj notranjega trga z električno energijo in s plinom; pomembna je za vzpostavitev konkurenčnih trgov ter za doseganje največje učinkovitosti. Liberalizacija maloprodajnega trga je pomembna, da se zagotovi, da imajo vsi državljani EU koristi od konkurence. Če bo liberalizacija veljala samo za velike odjemalce, bodo evropska gospodinjstva v končni fazi subvencionirala industrijo, naložbene spodbude za novo proizvodnjo in dobavo pa bodo izkrivljene. Od 1. julija 2007 so vsi maloprodajni trgi v EU odprti za konkurenco, v praksi pa so številni odjemalci še vedno vezani na svoje prejšnje dobavitelje, saj ni bil vzpostavljen ustrezen pravni okvir, kot se je zahtevalo. Evropski maloprodajni trg se lahko vzpostavi le postopoma. Da bi pospešila ta postopek namerava Komisija v skladu s pozitivnimi izkušnjami Firenškega in Madridskega foruma ustanoviti maloprodajni forum. Tak forum bi omogočal osredotočanje na posebna vprašanja v zvezi z maloprodajnim trgov in bi moral služiti kot platforma za vse zainteresirane strani za spodbujanje vzpostavitve maloprodajnega trga, ki bo zajemal celotno EU. Zagotavljal bi smernice za predlagane obveznosti držav članic in regulativnih organov za določitev jasnih pravil o konkurenci na maloprodajnem trgu, da bi postopoma uskladili tržna pravila in omogočili čezmejne maloprodajne trge.

Dobro delujoči maloprodajni trgi bodo tudi igrali zelo pomembno vlogo pri povečevanju ozaveščenosti ljudi o domači porabi energije in stroških energije, saj vsi ukrepi za zmanjšanje emisij CO₂ in povečanje energetske učinkovitosti zahtevajo ukrepe gospodinjstev. Konkurenca na področju dobave energije gospodinjstvom bo povečala energetske ozaveščenosti ljudi. Vendar sedanja praksa, da odjemalci prejmejo le končni račun za svojo porabo po enem letu, ne zagotavlja take ozaveščenosti, dobaviteljem pa ne omogoča razvoja konkurenčnih storitev, ki razlikujejo med gospodinjstvi s posebnimi potrebami. Dobavitelji morajo zato posredovati več podatkov, da bi odjemalcem zagotovili pogostejše podatke o njihovi porabi energije in stroških.

Očitno je, da svoboda izbire za odjemalce zahteva močna jamstva glede pravic uporabnikov. Ranljivi uporabniki že imajo veliko stopnjo zaščite v sedanji direktivi, da se jim zagotovi dostop do energije, ki jo potrebujejo za normalno življenje. Vendar se ti ukrepi v nekaterih državah niso pravilno izvajali in Komisija za razjasnitev okvira predlaga določitev zavezujočih smernic. Hkrati Komisija predlaga povečanje pravic vseh uporabnikov, med drugim s tem, da dobijo pravico, da kadar koli zamenjajo dobavitelja in da se od elektroenergetskih podjetij zahteva, da so računi poravnani v roku enega meseca po zamenjavi dobavitelja.

Komisija je tudi zaključila, da za upravljavce distribucijskih omrežij sedanja pravila za pravno in funkcionalno ločevanje zadostujejo. Zato ne predlaga, da bi se pravila glede ločevanja lastništva iz poglavja 4 razširila na upravljavce distribucijskih omrežij.

6. SODELOVANJE ZA POVEČANJE ZANESLJIVOSTI OSKRBE

6.1. Nadzor zanesljivosti oskrbe s strani upravljavcev prenosnih omrežij

Zagotoviti je treba, da lahko omrežja za električno energijo in plin zadostijo povpraševanju tudi v času največje obremenitve. Pri električni energiji je to mogoče le, če je dovolj proizvodnih zmogljivosti (zadostnost proizvodnje) in če je omrežje sposobno prenesti energijo od generatorjev do odjemalcev (zadostnost omrežja). Pri plinu so potrebne zadostne zmogljivosti uvoza in skladiščenja.

Direktiva 2005/89/ES zahteva, da nacionalni regulatorji ob pomoči upravljavcev prenosnih omrežij Komisiji enkrat letno poročajo o zanesljivosti oskrbe z električno energijo. Direktiva 2004/67/ES zahteva, da države članice poročajo o zanesljivosti oskrbe s plinom in o regulativnem okviru za spodbujanje naložb v infrastrukturo. Predlagane spremembe uredb (ES) št. 1228/2003 in (ES) št. 1775/2005 Evropskemu omrežju upravljavcev prenosnega omrežja nalagajo, da za vsako poletje in zimo ter tudi dolgoročno pripravi napoved o zadostnosti omrežja. Potreben je evropski pregled, ki bo upošteval možnosti izvoza in uvoza električne energije in plina v času največjega povpraševanja. Zaradi čezmejnega pretoka električne energije in plina na notranjem trgu je treba pregled izvajati na evropski ravni.

6.2. Sodelovanje držav članic

V okviru zakonodaje EU obstajata dva instrumenta, ki obravnavata zanesljivost oskrbe s plinom. Prvič, Direktiva 2003/55/ES je uvedla splošno obveznost spremljanja za vse države članice. Drugič, Direktiva 2004/67/ES obravnava posebej ukrepe za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom. Ta zadnja direktiva ustanavlja koordinacijsko skupino za plin in določa „mehanizem Skupnosti“ v primeru motenj v dobavi.

Ta dva instrumenta zagotavljata usklajevalno platformo. Ne opredeljujeta količinskih ciljev v zvezi z zanesljivostjo oskrbe in tudi ne določata nikakršnih obveznosti glede zalog plina. Poleg tega tudi ne zagotavljata okvira za regionalno sodelovanje v primeru resnih motenj v oskrbi.

Države članice so šele pred kratkim prenesle Direktivo 2004/67/ES. Člen 10 Direktive določa, da Komisija do 19. maja 2008 poroča o njenem izvajanju in zlasti o učinkovitosti njenih instrumentov ter da lahko pripravi nadaljnje predloge glede zanesljivosti oskrbe. V tem poročilu bodo obravnavani predvsem ukrepi za zanesljivost dobave v zvezi z zalogami plina.

Zaradi tega ti predlogi v prvi fazi ne spreminjajo Direktive 2004/67/ES in obravnavajo le dve vprašanji:

- *Povečana obveznost preglednosti na ravni komercialnih zalog*: vsak upravljavec skladišča bi moral dnevno objaviti količino razpoložljivega plina v svojih objektih. Ta obveza bi občutno povečala medsebojno zaupanje za regionalno in obojestransko pomoč v primeru resnih motenj v oskrbi.

- *Solidarnost*: predlaga se sodelovanje držav članic, da bi spodbujali regionalno in obojestransko solidarnost. To sodelovanje naj bi vključevalo situacije, zaradi katerih bi v državi članici verjetno nastale resne motnje v oskrbi s plinom. Primeri takega usklajevanja so poenostavitev nacionalnih ukrepov za ravnanje v izrednih razmerah ter priprava praktičnih podrobnosti za medsebojno pomoč. Komisija bo po potrebi sprejela smernice za regionalno solidarnostno sodelovanje.

Predlog

UREDBA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

o ustanovitvi Agencije za sodelovanje energetske regulatorjev

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 95 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije⁸,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora⁹,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij¹⁰,

v skladu s postopkom iz člena 251 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Komisija je v svojem Sporočilu z dne 10. januarja 2007 z naslovom „Energetska politika za Evropo“¹¹ poudarila pomen vzpostavitve notranjega trga z električno energijo in zemeljskim plinom. Kot ključni ukrep za doseganje tega cilja se je opredelilo izboljšanje regulativnega okvira na ravni Skupnosti.
- (2) Komisija je s Sklepom Komisije 2003/796/ES¹² za pospešitev posvetovanja, usklajevanja in sodelovanja med regulativnimi organi držav članic ter med temi organi in Komisijo ter z namenom okrepitve notranjega trga z električno energijo in zemeljskim plinom ustanovila neodvisno svetovalno skupino za električno energijo in plin „Skupino evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG)“¹³. To skupino sestavljajo predstavniki nacionalnih regulativnih organov, ustanovljenih v skladu z Direktivo 2003/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 96/92/ES¹³ in Direktivo 2003/55/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija

⁸ UL C [...], [...], str. [...].

⁹ UL C [...], [...], str. [...].

¹⁰ UL C [...], [...], str. [...].

¹¹ UL C [...], [...], str. [...].

¹² UL L 296, 14.11.2003, str. 34.

¹³ UL L 176, 15.7.2003, str. 37.

2003 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 98/30/ES¹⁴.

- (3) Delo skupine ERGEG je od ustanovitve pozitivno prispevalo k notranjemu trgu z električno energijo in plinom. Vseeno sektor na splošno priznava in skupina ERGEG predlaga, da se prostovoljno sodelovanje nacionalnih regulativnih organov sedaj odvija v okviru strukture Skupnosti z jasnimi pooblastili in s pristojnostjo, da sprejema posamezne regulativne odločitve v številnih posebnih primerih.
- (4) Evropski svet spomladi 2007 je pozval Komisijo, da predlaga ukrepe za ustanovitev neodvisnega mehanizma za sodelovanje nacionalnih regulatorjev.
- (5) Na podlagi ocene vpliva zahtev v zvezi z viri za osrednji organ je bilo ugotovljeno, da samostojen osrednji organ v primerjavi z drugimi možnostmi zagotavlja vrsto dolgoročnih prednosti. Zato je treba ustanoviti Agencijo za sodelovanje energetskih regulatorjev, v nadaljevanju „Agencija“.
- (6) Agencija mora zagotoviti, da so regulativne dejavnosti, ki jih na nacionalni ravni izvajajo regulativni organi v skladu z Direktivo 2003/54/ES in Direktivo 2003/55/ES, ustrezno usklajene in po potrebi dopolnjene na ravni Skupnosti. V ta namen je treba zagotoviti neodvisnost Agencije, njene tehnične in regulativne zmogljivosti, preglednost in učinkovitost.
- (7) Agencija mora spremljati sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij v sektorjih za električno energijo in plin, pa tudi izvajanje nalog Evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij za električno energijo in Evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij za plin. Vključenost Agencije bo ključnega pomena pri zagotavljanju, da bo sodelovanje med upravljavci prenosnega omrežja potekalo na učinkovit in pregleden način, kar bo koristilo notranjemu trgu.
- (8) Treba je zagotoviti okvir za sodelovanje nacionalnih regulativnih organov. Ta okvir mora spodbujati enotno izvajanje zakonodaje o notranjem trgu za električno energijo in plin v celotni Skupnosti. Kar zadeva stanje več držav članic, mora biti Agencija pooblaščenca za sprejemanje posameznih odločitev. Ta pooblastila morajo vključevati regulativni režim za infrastrukture, ki povezujejo vsaj dve državi članici, izvzeta od pravil notranjega trga za nove povezovalne daljnovode za električno energijo in nove infrastrukture za plin, ki se nahajajo v več državah članicah.
- (9) Ker ima Agencija pregled nad nacionalnimi regulativnimi organi, bi morala svetovati Komisiji kar zadeva vprašanja ureditve trga. Od nje bi bilo treba tudi zahtevati, da Komisijo obvesti, če ugotovi, da sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij ne daje potrebnih rezultatov ali da nacionalni regulativni organ, katerega odločitev je kršila smernice, noče upoštevati mnenja Agencije.
- (10) Agencija bi tudi morala biti pristojna za sprejemanje nezavezujočih smernic v pomoč regulativnim organom in udeležencem na trgu pri izmenjavi dobrih praks.

¹⁴ UL L 176, 15.7.2003, str. 57.

- (11) Strukturo Agencije je treba prilagoditi, da bo ustrezala posebnim potrebam ureditve energetike. Zlasti je treba v celoti upoštevati posebno vlogo nacionalnih regulativnih organov in njihovo neodvisnost.
- (12) Upravni odbor mora imeti potrebna pooblastila za določitev proračuna, pregled njegovega izvrševanja, oblikovanje notranjih poslovnikov, sprejetje finančnih predpisov in imenovanje direktorja.
- (13) Agencija mora imeti potrebna pooblastila za učinkovito in predvsem neodvisno izvajanje regulativnih dejavnosti. Neodvisnost regulativnih organov ni le ključno načelo dobrega upravljanja, pač pa tudi temeljni pogoj za zagotovitev zaupanja v trg. Glede na situacijo na nacionalni ravni mora odbor regulatorjev zato delovati neodvisno od kakršnih koli interesov na trgu in ne zahteva ali sprejema navodil od katere koli vlade ali drugega javnega ali zasebnega subjekta.
- (14) Če je Agencija pristojna za sprejemanje odločitev, morajo imeti zainteresirane strani zaradi ekonomičnosti postopka možnost pritožbe odboru za pritožbe, ki mora biti del Agencije, vendar neodvisen on njene upravne in regulativne strukture.
- (15) Agencija se večinoma financira iz splošnega proračuna Evropskih skupnosti, pristojbin in prostovoljnih prispevkov. Zlasti viri, ki jih regulativni organi trenutno zagotavljajo za sodelovanje na evropski ravni, morajo biti Agenciji še vedno na voljo. Proračunski postopek Skupnosti se še naprej uporablja za subvencije iz splošnega proračuna Evropskih skupnosti. Računovodske izkaze mora revidirati Računsko sodišče v skladu s členom 91 Uredbe Komisije (ES, Euratom) št. 2343/2002 z dne 23. decembra 2002 o okvirni finančni uredbi za organe iz člena 185 Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002 o finančni uredbi za splošni proračun Evropskih skupnosti¹⁵.
- (16) Agencija zaposluje visoko strokovno osebje. Zlasti mora izkoristiti sposobnosti in izkušnje zaposlenih, ki ji jih bodo začasno dodelili nacionalni regulativni organi, Komisija in države članice. Za zaposlene pri Agenciji morajo veljati Kadrovske predpisi za uradnike Evropskih skupnosti, predpisi za druge uslužbence Evropskih skupnosti in pravila, ki jih skupaj sprejmejo institucije Evropskih skupnosti za izvajanje teh predpisov. Upravni odbor mora v soglasju s Komisijo sprejeti potrebne ukrepe za izvajanje.
- (17) Agencija mora uporabljati splošna pravila v zvezi z javnim dostopom do dokumentov organov Skupnosti. Upravni odbor mora uvesti praktične ukrepe za zaščito poslovno občutljivih in osebnih podatkov.
- (18) Sodelovanje tretjih držav pri delu Agencije mora biti mogoče v skladu z ustreznimi sporazumi, ki jih sklene Skupnost.
- (19) Ker cilja predlaganih ukrepov, in sicer sodelovanja nacionalnih regulativnih organov na ravni Skupnosti, države članice ne morejo zadovoljivo doseči in ker se ta cilj lahko bolje doseže na ravni Skupnosti, lahko Skupnost sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti, kot je določeno v členu 5 Pogodbe. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta uredba ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje teh ciljev –

¹⁵ UL L 357, 31.12.2002, str. 72.

SPREJELA NASLEDNJO UREDBO:

Člen 1

Ustanovitev

Ustanovi se Agencija za sodelovanje energetske regulatorje, v nadaljnjem besedilu „Agencija“, njen namen pa je dopolnjevanje regulativnih nalog, ki jih regulativni organi iz člena 22a Direktive 2003/54/ES in člena 24a Direktive 2003/55/ES izvajajo na nacionalni ravni, na ravni Skupnosti, in po potrebi usklajevanje njihovih ukrepov.

Člen 2

Pravni status in sedež

1. Agencija je organ Skupnosti s pravno osebnostjo.
2. Agencija ima v vseh državah članicah kar najširšo pravno in poslovno sposobnost, ki jo pravnim osebam priznava nacionalna zakonodaja. Zlasti lahko pridobiva premično in nepremično premoženje ter z njim razpolaga in je lahko stranka v sodnem postopku.
3. Agencijo zastopa njen direktor.
4. Sedež Agencije je v [kraj]. Dokler njeni prostori ne bodo pripravljeni, bo gostovala v prostorih Komisije.

Člen 3

Sestava

Agencijo sestavljajo:

- (a) upravni odbor, ki izvaja pristojnosti iz člena 10;
- (b) odbor regulatorjev, ki izvaja pristojnosti iz člena 12;
- (c) direktor, ki opravlja naloge iz člena 14;
- (d) odbor za pritožbe, ki izvaja pristojnosti iz člena 16.

Člen 4

Vrste aktov Agencije

Agencija lahko:

- (a) izdaja mnenja, naslovljena na upravljavce prenosnih omrežij;

- (b) izdaja mnenja, naslovljena na regulativne organe;
- (c) izdaja mnenja in priporočila, naslovljena na Komisijo;
- (d) sprejema posamezne odločitve v posebnih zadevah iz členov 7 in 8.

Člen 5

Splošne naloge

Agencija lahko na zahtevo Komisije ali na lastno pobudo poda Komisiji mnenje o vseh vprašanih, ki se nanašajo na namen, s katerim je bila ustanovljena.

Člen 6

Naloge glede sodelovanja upravljavcev prenosnih omrežij

1. Agencija posreduje Komisiji svoje mnenje o osnutku statuta, seznamu članov in osnutku poslovnika Evropskega omrežja upravljavcev prenosnega omrežja za električno energijo v skladu s členom 2b(2) Uredbe (ES) št. 1228/2003 ter o osnutku statuta, seznamu članov in osnutku poslovnika Evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij za plin v skladu s členom 2b(2) Uredbe (ES) št. 1775/2005.
2. Agencija spremlja izvajanje dejavnosti Evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij za električno energijo iz člena 2d Uredbe (ES) št. 1228/2003 ter Evropskega omrežja upravljavcev prenosnih omrežij za plin iz člena 2d Uredbe (ES) št. 1775/2005.
3. Agencija lahko posreduje Evropskemu omrežju upravljavcev prenosnih omrežij za električno energijo v skladu s členom 2d(2) Uredbe (ES) št. 1228/2003 in Evropskemu omrežju upravljavcev prenosnih omrežij za plin v skladu s členom 2d(2) Uredbe (ES) št. 1775/2005 mnenje o tehničnem ali tržnem kodeksu, osnutku letnega delovnega programa in osnutku 10-letnega naložbenega načrta.
4. Komisiji Agencija predloži ustrezno utemeljeno mnenje, če meni, da osnutek letnega delovnega programa ali osnutek 10-letnega naložbenega načrta, predložena v skladu s členom 2d(2) Uredbe (ES) št. 1228/2003 in členom 2d(2) Uredbe (ES) št. 1775/2005 ne zagotavljata nediskriminacije, učinkovite konkurence in učinkovitega delovanja trga.
5. Agencija Komisiji v skladu s členom 2e(2) Uredbe (ES) št. 1228/2003 in členom 2e(2) Uredbe (ES) št. 1775/2005 posreduje utemeljeno mnenje, če meni, da tehnični ali tržni kodeks ne zagotavljata nediskriminacije, učinkovite konkurence in učinkovitega delovanja trga, da tehnični ali tržni kodeks nista bila sprejeta v razumnem obdobju ali da upravljavci prenosnih omrežij ne izvajajo tehničnega ali tržnega kodeksa.
6. Agencija spremlja regionalno sodelovanje upravljavcev prenosnega omrežja iz člena 2h Uredbe (ES) št. 1228/2003 in člena 2h Uredbe (ES) št. 1775/2005.

Člen 7

Naloge v zvezi z nacionalnimi regulativnimi organi

1. Agencija sprejme posamezne odločitve o tehničnih vprašanjih, če so te odločitve predvidene v smernicah v skladu z Direktivo 2003/54/ES, Direktivo 2003/55/ES, Uredbo (ES) št. 1228/2003 ali Uredbo (ES) št. 1775/2005.
2. V skladu s svojim delovnim programom ali na zahtevo Komisije lahko Agencija izda nezavezujoče smernice za pomoč regulativnim organom in udeležencem na trgu za izmenjavo dobre prakse.
3. Agencija spodbuja sodelovanje med nacionalnimi regulativnimi organi in med regulativnimi organi na regionalni ravni. Če Komisija meni, da so potrebna zavezujoča pravila o takem sodelovanju, ustrezno svetuje Komisiji.
4. Agencija lahko na zahtevo katerega koli regulativnega organa ali Komisije izda mnenje v zvezi z usklajenostjo sprejete odločitve regulativnega organa s smernicami iz Direktive 2003/54/ES, Direktive 2003/55/ES, Uredbe (ES) št. 1228/2003 ali Uredbe (ES) št. 1775/2005.
5. Če nacionalni regulativni organ ne upošteva mnenja Agencije iz odstavka (4) v roku štirih mesecev od datuma prejema, Agencija obvesti Komisijo.
6. Če ima nacionalni regulativni organ v posebnem primeru težave z uporabo smernic iz Direktive 2003/54/ES, Direktive 2003/55/ES, Uredbe (ES) št. 1228/2003 ali Uredbe (ES) št. 1775/2005, lahko Agencijo prosi za mnenje. Agencija poda svoje mnenje v roku štirih mesecev po posvetovanju s Komisijo.
7. Agencija v skladu s členom 22d(3) Direktive 2003/54/ES in členom 24d(3) Direktive 2003/55/ES sprejme odločitev glede regulativnega režima za infrastrukturo, ki povezuje vsaj dve državi članici.

Člen 8

Druge naloge

1. Agencija lahko odobri izvzetja, kot jih določa člen 7(4)(a) Uredbe (ES) št. 1228/2003. Agencija lahko tudi odobri izvzetja, kot jih določa člen 22(3)(a) Direktive 2003/55/ES, če je zadevna infrastruktura na ozemlju več držav članic.
2. Agencija predlaga neodvisnega upravljavca prenosnega omrežja v skladu s členom 10(4) Direktive 2003/54/ES in členom 9(4) Direktive 2003/55/ES.

Člen 9

Upravni odbor

1. Upravni odbor sestavlja dvanajst članov. Šest članov imenuje Komisija, šest pa Svet. Mandat traja pet let in se lahko enkrat podaljša.

2. Upravni odbor med svojimi člani imenuje predsednika in podpredsednika. Podpredsednik samodejno nadomesti predsednika, če ta ni sposoben izvajati svojih dolžnosti. Mandat predsednika in podpredsednika traja dve leti in pol ter se lahko podaljša. Vendar se mandat predsednika in podpredsednika v vsakem primeru izteče takoj, ko nista več člana upravnega odbora.
3. Sestanke upravnega odbora sklicuje predsednik. Direktor Agencije sodeluje v razpravah, razen če upravni odbor odloči drugače. Upravni odbor se sestane najmanj dvakrat na leto na redni seji. Prav tako se sestane na pobudo predsednika, na zahtevo Komisije ali na zahtevo vsaj tretjine članov. Upravni odbor lahko povabi vsako osebo, ki ima morda pomembno mnenje, da se udeleži sestankov kot opazovalec. Članom upravnega odbora lahko v skladu s poslovníkom pomagajo svetovalci ali strokovnjaki. Agencija poskrbi za tajniške storitve upravnega odbora.
4. Odločitve upravnega odbora se sprejemajo na podlagi dvotretjinske večine prisotnih članov.
5. Vsak član šteje en glas. Poslovník podrobno določa ureditev glasovanja, zlasti pogoje, ko lahko en član deluje v imenu drugega, in po potrebi tudi pravila, ki urejajo sklepčnost.

Člen 10

Naloge upravnega odbora

1. Upravni odbor po posvetovanju z odborom regulatorjev imenuje direktorja v skladu s členom 13(2).
2. Upravni odbor imenuje člane odbora regulatorjev v skladu s členom 11(1).
3. Upravni odbor imenuje člane odbora za pritožbe v skladu s členom 15(1).
4. Upravni odbor do 30. septembra vsako leto po posvetovanju s Komisijo in po odobritvi s strani odbora regulatorjev v skladu s členom 12(3) sprejme delovni program Agencije za naslednje leto ter ga pošlje Evropskemu parlamentu, Svetu in Komisiji. Delovni program se sprejme ne glede na letni proračunski postopek.
5. Upravni odbor izvaja svoja proračunska pooblastila v skladu s členi 18 do 21.
6. Upravni odbor se po prejemu soglasja Komisije odloči, ali bo sprejel kakršno koli zupuščino, donacijo ali nepovratna sredstva iz drugih virov Skupnosti.
7. Upravni odbor izvaja disciplinski nadzor nad direktorjem.
8. Upravni odbor po potrebi določi kadrovska politika Agencije v skladu s členom 25(2).
9. Upravni odbor sprejme posebne določbe glede pravice dostopa do dokumentov Agencije, v skladu s členom 27.

10. Upravni odbor sprejme letno poročilo o dejavnostih Agencije iz člena 14(8) ter ga najpozneje do 15. junija pošlje Evropskemu parlamentu, Svetu, Komisiji, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Računskemu sodišču. To poročilo vsebuje neodvisni del, ki ga je odobril odbor regulatorjev, v zvezi z regulativnimi dejavnostmi Agencije v obravnavanem letu.
11. Upravni odbor sprejme svoj poslovnik.

Člen 11

Odbor regulatorjev

1. Odbor regulatorjev sestavljajo po en predstavnik na državo članico iz regulativnih organov, kot jih določata člen 22a Direktive 2003/54/ES in člen 24a Direktive 2003/55/ES ter predstavnik Komisije, ki nima pravice do glasovanja. Nacionalni regulativni organi imenujejo po enega namestnika na državo članico.
2. Odbor regulatorjev med svojimi člani izvoli predsednika in podpredsednika. Podpredsednik nadomesti predsednika, če ta ni sposoben izvajati svojih dolžnosti. Mandat predsednika in podpredsednika traja dve leti in pol ter se lahko podaljša. Vendar se mandat predsednika in podpredsednika v vsakem primeru izteče takoj, ko nista več člana odbora regulatorjev.
3. Odbor regulatorjev odloča z dvotretjinsko večino svojih članov. Vsak član ali namestnik šteje en glas.
4. Odbor regulatorjev sprejme svoj poslovnik.
5. Pri izvajanju nalog, ki jih dodeljuje ta uredba, odbor regulatorjev deluje neodvisno in ne zahteva ali sprejema navodil od nobene vlade držav članic ali zaradi katerega koli javnega ali zasebnega interesa.
6. Agencija poskrbi za tajniške storitve odbora regulatorjev.

Člen 12

Naloge odbora regulatorjev

1. Odbor regulatorjev pred sprejetjem mnenj, priporočil ter odločitev iz členov 5, 6, 7 in 8 posreduje mnenje direktorju. Razen tega odbor regulatorjev v okviru svojih pristojnosti zagotovi napotke direktorju pri izvajanju njegovih nalog.
2. Odbor regulatorjev poda svoje mnenje o kandidatu za direktorja v skladu s členoma 10(1) in 13(2). Odbor sprejme to odločitev na podlagi tričetrtinske večine svojih članov.
3. Odbor regulatorjev v skladu s členom 10(4) in členom 14(6) ter v skladu s predlogom proračuna, pripravljenim na podlagi člena 20(1) odobri delovni program Agencije za naslednje leto in ga pred 1. septembrom predloži upravnemu odboru v sprejetje.

4. Odbor regulatorjev v letnem poročilu iz členov 10(10) in 14(8) odobri neodvisni del o ureditvenih dejavnostih.

Člen 13

Direktor

1. Agencijo vodi direktor, ki pri izvajanju svojih nalog deluje neodvisno. Ne glede na pristojnosti, ki jih imajo Komisija, upravni odbor in odbor regulatorjev, direktor ne zahteva ali sprejema nobenih navodil od nobene vlade ali organa.
2. Direktorja po razpisu za prijavo interesa imenuje upravni odbor s seznama vsaj dveh kandidatov, ki jih predlaga Komisija, na podlagi dosežkov ter znanja in izkušenj. Kandidata, ki ga izbere upravni odbor, lahko pred njegovim imenovanjem povabijo pristojni odbori Evropskega parlamenta, da podajo izjavo in odgovorijo na vprašanja njihovih članov.
3. Mandat direktorja traja pet let. V devetih mesecih pred koncem tega obdobja Komisija izvede ocenjevanje. Komisija zlasti oceni:
 - (a) uspešnost direktorja,
 - (b) dolžnosti in zahteve Agencije v naslednjih letih.
4. Upravni odbor lahko na predlog Komisije, ob upoštevanju poročila o oceni in zgolj v primerih, kadar dolžnosti in zahteve Agencije to upravičujejo, enkrat podaljša mandat direktorja za največ tri leta.
5. Upravni odbor obvesti Evropski parlament, da namerava podaljšati direktorjev mandat. Direktorja lahko v času enega meseca pred podaljšanjem njegovega mandata povabijo pristojni odbori Evropskega parlamenta, da poda izjavo in odgovori na vprašanja njegovim članom.
6. Če mandat direktorja ni podaljšan, ta opravlja funkcijo do imenovanja njegovega naslednika.
7. Direktorja se lahko s položaja odstrani le na podlagi odločitve upravnega odbora po posvetovanju z odborom regulatorjev. Upravni odbor sprejme to odločitev na podlagi tričetrtinske večine svojih članov.
8. Evropski parlament ali Svet lahko pozoveta direktorja, da predloži poročilo o opravljanju svojih dolžnosti.

Člen 14

Naloge direktorja

1. Direktor zastopa Agencijo in je odgovoren za njeno vodenje.

2. Direktor pripravi delo upravnega odbora. Pri delu upravnega odbora sodeluje brez glasovalne pravice.
3. Direktor sprejme mnenja, priporočila in odločitve iz členov 5, 6, 7 in 8, če se odbor regulatorjev strinja.
4. Direktor je odgovoren za izvajanje letnega delovnega programa Agencije pod vodstvom odbora regulatorjev in pod upravnim nadzorom upravnega odbora.
5. Direktor sprejme vse potrebne ukrepe, zlasti notranja upravna navodila in objavo obvestil, za zagotovitev delovanja Agencije v skladu s to uredbo.
6. Direktor vsako leto pripravi osnutek delovnega programa Agencije za naslednje leto ter ga pred 30. junijem tega leta predloži odboru regulatorjev in Komisiji.
7. Direktor oceni prihodke in odhodke Agencije v skladu s členom 20 in izvršuje proračun Agencije v skladu s členom 21.
8. Direktor vsako leto pripravi osnutek letnega poročila, ki vsebuje del o regulativnih dejavnostih Agencije ter del o finančnih in upravnih zadevah.
9. V zvezi z zaposlenimi v Agenciji direktor izvaja pristojnosti iz člena 25(3).

Člen 15

Odbor za pritožbe

1. Odbor za pritožbe sestavlja šest članov in šest namestnikov, izbranih med sedanjimi ali nekdanjimi višjimi zaposlenimi v nacionalnih regulativnih organih, organih za konkurenco in drugih nacionalnih institucijah ali institucijah Skupnosti, z ustreznimi izkušnjami v sektorju energije. Odbor za pritožbe imenuje svojega predsednika. Odbor za pritožbe sprejema odločitve na podlagi kvalificirane večine vsaj štirih od šestih članov. Odbor za pritožbe se skliče, kadar je to potrebno.
2. Člane odbora za pritožbe po razpisu za prijavo interesa imenuje upravni odbor na predlog Komisije po posvetovanju z odborom regulatorjev.
3. Mandat članov odbora za pritožbe traja pet let. Ta mandat se lahko podaljša. Člani odbora za pritožbe so pri odločanju neodvisni in jih ne zavezujejo nobena navodila. Ne smejo opravljati nobenih drugih dolžnosti v Agenciji, upravnem odboru ali odboru regulatorjev. Člana odbora za pritožbe se med mandatom ne sme odstraniti s položaja, razen če je kriv hujše kršitve in če upravni odbor po posvetovanju z odborom regulatorjev sprejme takšno odločitev.
4. Člani odbora za pritožbe ne smejo sodelovati v nobenem pritožbenem postopku, če imajo pri tem kakršen koli osebni interes ali če so bili predhodno vpleteni v postopek kot zastopniki ene od strank ali če so sodelovali pri odločitvi, zoper katero je bila vložena pritožba.

5. Če zaradi enega od razlogov iz odstavka 4 ali katerega koli drugega razloga član odbora za pritožbe meni, da kateri od ostalih članov odbora ne bi smel sodelovati v nobenem od pritožbenih postopkov, o tem ustrezno obvesti odbor za pritožbe. Članu odbora za pritožbe lahko ugovarja vsaka stranka v pritožbenem postopku na podlagi razlogov iz odstavka 4 ali suma, da je pristranski. Ugovor ne sme temeljiti na narodnosti članov in ni dopusten, če je pritožbena stranka začela postopek, čeprav je vedela za razlog ugovora.
6. Odbor za pritožbe odloči o ukrepih, ki jih je treba sprejeti v primerih iz odstavkov 4 in 5, brez sodelovanja zadevnega člana. Zadevnega člana v odboru za pritožbe pri odločanju zamenja njegov/njen namestnik, razen če je ta v enakem položaju. V tem primeru predsednik imenuje namestnika izmed preostalih namestnikov, ki so na voljo.

Člen 16

Pritožbe

1. Vsaka fizična ali pravna oseba se lahko pritoži na odločitev iz členov 7 in 8, naslovljene nanjo, ali na odločitev, ki jo zadeva neposredno in osebno, čeprav je naslovljena na drugo osebo.
2. Pritožba se skupaj z njeno obrazložitvijo vloži pri Agenciji v pisni obliki v dveh mesecih po tem, ko je bila zadevna oseba o ukrepu uradno obveščena, ali, če takega uradnega obvestila ni, v dveh mesecih po dnevu, ko je Agencija objavila svojo odločitev. Odbor za pritožbe sprejme odločitev glede pritožbe v roku dveh mesecev po tem, ko je bila vložena.
3. Pritožba, vložena v skladu z odstavkom 1, nima odložilnega učinka. Vendar lahko odbor za pritožbe odloži izvajanje sporne odločitve, če meni, da to zahtevajo okoliščine.
4. Če je pritožba sprejemljiva, komisija za pritožbe preuči, ali je utemeljena. Odbor stranke tako pogosto, kot je potrebno, povabi na pritožbene postopke, da v določenih rokih pridobi pripombe na uradna obvestila, ki jih je izdal, ali na sporočila drugih strank v pritožbenih postopkih. Stranke imajo v pritožbenih postopkih pravico do ustne izjave.
5. Odbor za pritožbe lahko v okviru tega člena izvaja vsa pooblastila, ki so v pristojnosti Agencije, ali preda primer pristojnemu organu Agencije. Slednjega zavezuje odločitev odbora za pritožbe.
6. Odbor za pritožbe sprejme svoj poslovnik.

Člen 17

Tožbe pred Sodiščem prve stopnje in pred Sodiščem

1. V skladu s členom 230 Pogodbe se lahko vloži tožba pred Sodiščem prve stopnje Sodišča zaradi odločitve, ki jo je sprejel odbor za pritožbe, ali če odbor nima pristojnosti, Agencija.
2. Če Agencija ne sprejme odločitve, se lahko pred Sodiščem prve stopnje ali Sodiščem v skladu s pogoji iz člena 232 Pogodbe sprožijo postopki zaradi opustitve ukrepanja.
3. Agencija mora sprejeti potrebne ukrepe za izvršitev sodbe Sodišča ali Sodišča prve stopnje.

Člen 18

Proračun Agencije

1. Prihodke agencije sestavljajo zlasti:
 - (a) subvencija Skupnosti iz splošnega proračuna Evropskih skupnosti (oddelek o Komisiji);
 - (b) pristojbine, plačane Agenciji v skladu s členom 19;
 - (c) kakršni koli prostovoljni prispevki držav članic ali njihovih regulativnih organov;
 - (d) kakršne koli zapuščine, donacije ali nepovratna sredstva iz člena 10(6).
2. Odhodki zajemajo odhodke za zaposlene, upravne odhodke, odhodke za infrastrukturo in operativne stroške.
3. Prihodki in odhodki so uravnoteženi.
4. Na podlagi vseh prihodkov in odhodkov Agencije se za vsako proračunsko leto, ki sovpada s koledarskim letom, pripravijo napovedi ter se vpišejo v proračun Agencije.

Člen 19

Pristojbine

1. Ob zahtevkih za izvzetje v skladu s členom 8(1) se Agenciji plača pristojbina.
2. Višino pristojbine določi Komisija.

Člen 20

Oblikovanje proračuna

1. Najpozneje do 15. februarja vsako leto direktor pripravi predhodni predlog proračuna, ki vključuje operativne stroške, in program pričakovanega dela za prihodnje proračunsko leto ter ta predhodni predlog pošlje upravnemu odboru skupaj s seznamom začasnih postavk. Upravni odbor vsako leto na podlagi predloga, ki ga pripravi direktor, oceni prihodke in odhodke Agencije za naslednje proračunsko leto. Upravni odbor to oceno, ki vključuje organizacijsko shemo, najpozneje do 31. marca posreduje Komisiji. Pred sprejetjem ocene se predlog, ki ga pripravi direktor, posreduje upravnemu odboru, ki lahko izrazi mnenje o njem.
2. Komisija oceno, skupaj s predhodnim predlogom splošnega proračuna Evropske skupnosti, posreduje Evropskemu parlamentu in Svetu (v nadaljnjem besedilu „proračunski organ“).
3. Komisija na podlagi teh ocen v predhodni predlog splošnega proračuna Evropskih skupnosti vključi napovedi, ki se ji zdijo nujne v zvezi z organizacijsko shemo, in znesek subvencije, ki bremeni splošni proračun, v skladu s členom 272 Pogodbe.
4. Proračunski organ sprejme organizacijsko shemo Agencije.
5. Upravni odbor pripravi proračun Agencije. Veljati začne po dokončnem sprejetju splošnega proračuna Evropskih skupnosti. Kadar je to potrebno, se ustrezno prilagodi.
6. Upravni odbor proračunski organ takoj obvesti, če namerava izvajati kakršen koli projekt, ki bi lahko imel bistvene finančne posledice za financiranje njegovega proračuna, zlasti projektov, ki zadevajo lastnino, kot je najem ali nakup objektov. O tem obvesti Komisijo. Če namerava katera izmed vej proračunskega organa dati mnenje, o tem obvesti Agencijo v dveh tednih po prejemu podatkov o gradbenem projektu. Če ni odgovora, lahko Agencija nadaljuje z načrtovanimi dejavnostmi.

Člen 21

Izvajanje in nadzor proračuna

1. Direktor deluje kot odredbodajalec in izvršuje proračun Agencije.
2. Najpozneje do 1. marca po vsakem zaključenem proračunskem letu posreduje računovodja Agencije računovodji Komisije in Računskemu sodiščučasne zaključne račune skupaj s poročilom o izvrševanju proračuna in finančnem poslovanju v zadevnem proračunskem letu. Računovodja Agencije pošlje poročilo o upravljanju proračuna in finančnem poslovanju najkasneje do 31. marca naslednjega leta tudi Evropskemu parlamentu in Svetu. Računovodja Komisije nato

konsolidira začasne zaključne račune institucij in decentraliziranih organov v skladu s členom 128 Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002¹⁶.

3. Najpozneje do 31. marca po vsakem zaključenem proračunskem letu posreduje računovodja Komisije začasne zaključne račune Agencije Računskemu sodišču, skupaj s poročilom o upravljanju proračuna in finančnem poslovanju v zadevnem proračunskem letu. Poročilo o upravljanju proračuna in finančnem poslovanju v proračunskem letu se predloži tudi Evropskemu parlamentu in Svetu.
4. Po prejemu ugotovitev Računskega sodišča o začasnih zaključnih računih Agencije v skladu z določbami člena 129 Uredbe (ES, Euratom) št. 1605/2002 pripravi direktor na lastno odgovornost zaključne račune Agencije in jih predloži upravnemu odboru za pridobitev mnenja.
5. Upravni odbor predloži mnenje o zaključnih računih Agencije.
6. Direktor zaključne račune, skupaj z mnenjem upravnega odbora, posreduje Evropskemu parlamentu, Svetu, Komisiji in Računskemu sodišču najpozneje do 1. julija v letu po zaključenem proračunskem letu.
7. Zaključni računi se objavijo.
8. Direktor pošlje Računskemu sodišču odgovor na njegove pripombe najpozneje do 15. oktobra. Prav tako pošlje izvod tega odgovora upravnemu odboru in Komisiji.
9. Na zahtevo Evropskega parlamenta in v skladu s členom 146(3) Uredbe (ES, Euratom) št. 1605/2002 mu direktor predloži vse informacije, potrebne za nemoteno uporabo postopka za razrešnico za zadevno proračunsko leto.
10. Evropski parlament na priporočilo Sveta, ki odloča s kvalificirano večino, do 15. maja leta N + 2 podeli direktorju razrešnico za izvrševanje proračuna za proračunsko leto N.

Člen 22

Finančna pravila

Finančna pravila, ki veljajo za Agencijo, pripravi upravni odbor po posvetovanju s Komisijo. Ta pravila lahko odstopajo od Uredbe Komisije (ES, Euratom) št. 2343/2002, če to zahtevajo posebne operativne potrebe za delovanje Agencije in le ob predhodnem soglasju Komisije.

¹⁶ UL L 248, 16.9.2002, str. 1.

Člen 23

Ukrepi proti goljufijam

1. Za namene boja proti goljufijam, korupciji in drugim nezakonitim dejanjem se za Agencijo določbe Uredbe (ES) št. 1073/1999¹⁷ uporabljajo brez omejitev.
2. Agencija pristopi k Medinstitucionalnemu sporazumu z dne 25. maja 1999 med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Komisijo Evropskih skupnosti o notranjih preiskavah, ki jih opravlja Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF)¹⁸ in takoj sprejme ustrezne določbe za vse zaposlene v Agenciji.
3. Sklepi o financiranju ter sporazumi in iz njih izhajajoči izvedbeni instrumenti izrecno določajo, da lahko Računsko sodišče in OLAF po potrebi nad prejemniki denarnih sredstev Agencije in zaposlenimi, odgovornimi za njihovo dodelitev, opravita pregled na kraju samem.

Člen 24

Posebne pravice in imunitete

Za agencijo velja Protokol o privilegijih in imunitetah Evropskih skupnosti.

Člen 25

Zaposleni

1. Za osebje Agencije se uporabljajo Kadrovski predpisi za uradnike Evropskih skupnosti in Pogoji za zaposlitev drugih uslužbencev Evropskih skupnosti ter pravila, ki so jih za uporabo teh kadrovskih predpisov in pogojev za zaposlitev skupaj sprejele institucije Evropskih skupnosti.
2. Upravni odbor v soglasju s Komisijo sprejme potrebne izvedbene ukrepe v skladu z določbami iz člena 110 Kadrovskih predpisov za uradnike Evropskih skupnosti.
3. Kar zadeva njene zaposlene Agencija izvaja pooblastila, ki jih organu, odgovornemu za imenovanja, podeljujejo Kadrovski predpisi za uradnike Evropskih skupnosti, organu, ki lahko sklepa pogodbe, pa Pogoji za zaposlitev drugih uslužbencev Evropskih skupnosti.
4. Upravni odbor lahko sprejme določbe, na podlagi katerih se nacionalni strokovnjaki iz držav članic lahko napotijo v Agencijo.

¹⁷ UL L 136, 31.5.1999, str. 1.

¹⁸ UL L 136, 31.5.1999, str. 15.

Člen 26

Odgovornost Agencije

1. Pri nepogodbeni odgovornosti Agencija v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna zakonodajam držav članic, poravnava vsako škodo, ki jo povzroči sama ali jo povzročijo njeni zaposleni pri opravljanju svojih nalog. Za spore v zvezi z odpravljanjem takšne škode je pristojno Sodišče Evropskih skupnosti.
2. Osebna finančna in disciplinska odgovornost zaposlenih Agencije do Agencije je urejena z ustreznimi določbami, ki se uporabljajo za zaposlene Agencije.

Člen 27

Dostop do dokumentov

1. Za dokumente Agencije se uporablja Uredba (ES) št. 1049/2001¹⁹.
2. Upravni odbor sprejme praktične ukrepe za izvajanje Uredbe (ES) št. 1049/2001 v šestih mesecih po začetku veljavnosti te uredbe.
3. Odločitve, ki jih Agencija sprejme v skladu s členom 8 Uredbe (ES) št. 1049/2001, so lahko predmet pritožbe varuhu človekovih pravic ali tožbe pri Sodišču, v skladu s pogoji iz členov 195 ali 230 Pogodbe.

Člen 28

Sodelovanje tretjih držav

Agencija je odprta za sodelovanje držav, ki niso članice Evropske unije in ki so v ta namen sklenile sporazume s Skupnostjo. V skladu z zadevnimi določbami teh sporazumov se določijo pravila, ki opredeljujejo zlasti naravo, obseg in procesne vidike vključitve teh držav v delo Agencije, vključno z določbami, ki se nanašajo na finančne prispevke in osebje.

Člen 29

Jezik

1. Za Agencijo se uporabljajo določbe Uredbe št. 1 z dne 15. aprila 1958.
2. Glede jezika, ki se uporablja v okviru Agencije, se odloči upravni odbor.
3. Prevajalske storitve, potrebne za delovanje Agencije, zagotovi Prevajalski center organov Evropske Unije.

¹⁹ UL L 145, 31.5.2001, str. 43.

Člen 30

Ocena

1. Komisija oceni delovanje Agencije. To vključuje dosežene rezultate in delovne metode Agencije v povezavi z njenim ciljem, pooblastili in nalogami, ki so opredeljeni v tej uredbi in letnih delovnih programih Agencije.
2. Komisija predstavi prvo poročilo o oceni Evropskemu parlamentu in Svetu najkasneje štiri leta po tem, ko prvi direktor prevzame svoje dolžnosti. Zatem predstavi Komisija poročilo o oceni vsaj vsakih pet let.

Člen 31

Začetek veljavnosti in prehodni ukrepi

1. Ta uredba začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.
2. Členi 5, 6, 7 in 8 se začnejo uporabljati [18 mesecev po začetku veljavnosti te uredbe].

Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

V Bruslju, [...]

Za Evropski parlament
Predsednik

Za Svet
Predsednik

Priloga 1

ZAKONODAJNI FINANČNI IZKAZ

Zadevno(-a) področje(-a): PROMET IN ENERGETIKA

Dejavnost(i): Notranji trg z energijo

NASLOV PROGRAMA: AGENCIJA ZA SODELOVANJE ENERGETSKIH REGULATORJEV

1. PRORAČUNSKA(-E) VRSTICA(-E) + NASLOV(I)

Iz poglavja 06 ...

Vzpostavitev primerne strukture za Agencijo za sodelovanje energetskih regulatorjev (regulativna agencija), tj.:

- uvedba postavke 06 z naslovom „Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev“
- uvedba postavke 06 XX XX – z naslovom „Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev“ – naslova sredstev 1 in 2;
- uvedba postavke 06 XX XX – z naslovom „Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev“ – naslov sredstev 3.

Člen in postavka v poglavju 06 03 bosta določena v proračunskem postopku za leto 2009.

2. SKUPNI ZNESKI

2.1. Sredstva, dodeljena za ukrep:

Letna dodelitev je vključena v odobritve, vnesene v člen XXX za leto 2009 in za naslednja leta.

2.2. Obdobje uporabe

Trajanje ukrepa ni omejeno (letna sredstva).

2.3. Skupna večletna ocena odhodkov:

a) Časovni pregled odobritev za prevzem obveznosti/odobritev plačil (finančna intervencija)

v mio EUR

Leto	2009	2010	2011	2012	Naslednja proračunska leta
Odobritve za prevzem obveznosti	1,970	3,940	6,084	6,314	6,434
Odobritve plačil	1,970	3,940	6,084	6,314	6,434

2.4. Skladnost s finančnim programiranjem in finančno perspektivo

x Predlog je skladen z obstoječim finančnim programiranjem (2007–2013)

2.5. Finančni vpliv na prihodke

x Ni finančnih posledic

3. ZNAČILNOSTI PRORAČUNA

Vrsta odhodkov		Novo	Prispevek Efte	Prispevki držav prosilk	Razdelek finančne perspektive
Neobvezni izdatki	DS/NS	DA	DA	DA	št. 1.a

4. PRAVNA PODLAGA

Pogodba ES: Člen 95

5. OPIS IN RAZLOGI

5.1. Potreba po intervenciji Skupnosti

5.1.1. Cilji

ES je že sprejela vrsto ukrepov²⁰ za vzpostavitev notranjega energetskega trga, namenjenega zagotavljanju resnične izbire vsem potrošnikom v EU, bodisi državljanom bodisi podjetjem, novih poslovnih priložnosti in več čezmejnega trgovanja. Sporočilo o notranjem energetskem trgu²¹ in končno poročilo o raziskavi konkurence v sektorju²² sta pokazala, da veljavna pravila in ukrepi še niso dosegli teh ciljev. Sporočilo Komisije z dne 10. januarja 2007 z naslovom „Energetska politika za Evropo“²³ je določila cilj vzpostavitve evropske mreže za plin in električno energijo in dejansko konkurenčnega evropskega energetskega trga. Ključni element za doseganje tega cilja je izboljšanje ureditve trga na nacionalni in evropski ravni ter zlasti učinkovito sodelovanje nacionalni regulativnih organov v obliki „novega enotnega organa na ravni Skupnosti“.

Komisija je leta 2003 ustanovila neodvisno svetovalno skupino na področju električne energije in plina, imenovano „Skupina evropskih regulatorjev za električno energijo in plin“ (ERGEG), da bi olajšala posvetovanje, usklajevanje in sodelovanje med regulativnimi organi v državah članicah ter med temi organi in Komisijo. Dejavnosti ERGEG so v zadnjih letih zelo pozitivno prispevale k vzpostavljanju notranjega trga s plinom in električno energijo. Vendar večina zainteresiranih strani, vključno s samimi regulatorji, meni, da je za razvoj notranjega trga potreben uraden mehanizem, ki bo nacionalnim regulatorjem omogočil sodelovanje in sprejemanje odločitev o pomembnih čezmejnih vprašanjih.

Na podlagi narave nalog, ki bi bile zaupane takšnemu mehanizmu, se lahko sklepa, da bi lahko deloval le v obliki regulativne agencije. Ta analiza odraža načela, ki jih je opredelila Komisija v osnutku Medinstitucionalnega sporazuma o skupnem okviru za evropske regulativne agencije²⁴, zlasti možnost sprejemanja posameznih odločitev, ki so pravno zavezujoče za tretje osebe.

5.1.2. Ukrepi, sprejeti v zvezi s predhodnim vrednotenjem

Komisija je učinek ustanovitve agencije ocenila na podlagi številnih meril. Predvsem je ocenila problem, ki ga je treba razrešiti, in potrebe, ki jih je treba izpolniti.

²⁰ Vključno z drugimi direktivami o odpiranju trga, uredbami, ki so namenjene usklajevanju tehničnih standardov, potrebnih za prenos čezmejnega trgovanja v prakso, in direktivami o zanesljivosti oskrbe.

²¹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o možnostih za notranji trg s plinom in električno energijo, COM(2006) 841.

²² Sporočilo Komisije „Preiskava na podlagi člena Uredbe (ES) št. 1/2003 v panogi plina in elektroenergetski panogi (končno poročilo)“, COM(2006) 851.

²³ UL C [...], [...], str. [...].

²⁴ COM(2005) 59.

Nacionalni energetske regulatorji so pristojni za regulacijo svojih *nacionalnih* trgov. Vendar integracija vsakega nacionalnega trga, da bi izgradili notranji trg EU, zdaj zahteva ukrepe na ravni EU za nekatere vrste odločitev, o čemer se strinjajo tudi zainteresirane strani. Večina zainteresiranih strani, vključno s samimi regulatorji, meni, da je za razvoj notranjega trga potreben uraden mehanizem, v okviru katerega bodo nacionalni regulatorji sodelovali in sprejemali odločitve o pomembnih čezmejnih vprašanjih.

Poleg tega se je ocenjevalo dodano vrednost ukrepov na ravni Skupnosti in drugih možnosti poleg ustanovitve evropske regulativne agencije. Preučilo se je, ali bi lahko te nove naloge opravljala Komisija sama. Regulativne dejavnosti zahtevajo zelo tehnične veščine, zlasti znanje na področju fizike mreže, ravni potrebnih naložb v sektorju (proizvodnja in prenos), lestvico tarif za dostop in mehanizem za reševanje sporov. Te naloge zahtevajo zelo specifično strokovno tehnično znanje, ki ga Komisija nima. Da bi pridobili potrebno znanje, bi bilo treba verjetno ustanoviti nov direktorat v okviru Komisije. Poleg tega bi ta možnost institucionalno vlogo Komisije preusmerila v bolj tehnično telo, ne da bi imele te dejavnosti kakršne koli koristi. Lahko bi bili izvedljivi drugačni sistemi, kot je na primer Evropski sistem centralnih bank. Ta možnost je privlačna, vendar nima pravne podlage, npr. člena v Pogodbi za energetiko. Preučila se je možnost vzpostavitve močnejše mreže nacionalnih energetskih regulatorjev, kot je na primer mreža organov, pristojnih za konkurenco, ki jo je Komisija ustanovila leta 2004 na podlagi nove Uredbe Sveta (ES) št. 01/2003 o protimonopolu. V tem sistemu nacionalni organi, pristojni za konkurenco, ne uveljavljajo skupne pristojnosti za sprejemanje odločitev, pač pa uporabljajo natančna pravila za opredelitev pristojnih organov, izmenjavo podatkov in postopkov. Komisija lahko na podlagi pooblastil prevzame primer, če si na primer stališči dveh nacionalnih regulatorjev nasprotujeta. Vendar ta sistem deluje v povezavi z avtonomnimi pooblastili Komisije na področju konkurence. Komisija za regulacijo energetskih trgov (izven vprašanj, povezanih s konkurenco) nima takih avtonomnih pooblastil in tako ne bi imela enakega vpliva na mrežo.

Zaključek na podlagi ocene teh alternativnih modelov je, da je narava nalog, ki bodo zaupane takšnemu mehanizmu, taka, da je edina možnost ustanovitev regulativne agencije, ki bo imela pristojnosti za sprejem posameznih odločitev, ki bodo pravno zavezujoče za tretje strani. Ta možnost temelji tudi na predpostavki, da se bodo pristojnosti nacionalnih regulatorjev okrepile in uskladile.

5.2. Predvideni ukrepi in ureditev proračunske intervencije

Da bi dosegla svoje cilje, bo Agencija izvajala naslednje dejavnosti:

- *Zagotavljanje okvira za sodelovanje nacionalnih regulatorjev*: predlaga se izboljšanje obravnavanja čezmejnih situacij. Agencija določi pravila in postopke za sodelovanje med nacionalnimi regulatorji, zlasti glede izmenjave informacij in razdelitve pristojnosti v primerih, ki zadevajo več držav članic.
- *Regulativni nadzor nad sodelovanjem med upravljavci prenosnega omrežja*: predlaga se, da Agencija nadzoruje sodelovanje med upravljavci prenosnih omrežij, zlasti kar zadeva razvoj tržnega in tehničnega kodeksa, usklajevanje delovanja mreže in načrtovanje naložb. V ta namen bi se osnutki ukrepov, ki naj bi jih skupaj sprejeli upravljavci prenosnih omrežij ali nekateri izmed njih, predložili Agenciji, ki bi upravljavcem prenosnih omrežij posredovala mnenje, če ti ukrepi ne bi zagotavljali nediskriminacije, učinkovite konkurence ali učinkovitega delovanja trga. V praksi bi imel ta mehanizem obliko

konstruktivnega dialoga med upravljavci prenosnih sistemov, Komisija pa bi posredovala le v skrajnem primeru.

- *Pooblastilo za sprejemanje posameznih odločitev*: predlaga se, da ima Agencija v omejenem številu primerov pristojnost, da sprejema posamezne odločitve. Tak primer je obravnava zahtevkov za izvzetje²⁵ v zvezi z infrastrukturnimi zmogljivostmi evropskega interesa.
- *Vloga splošnega svetovalca*: Agencija bi tudi svetovala Komisiji glede vprašanj ureditve trga in lahko bi sprejemala nezavezujoče smernice za razširjanje dobrih praks med nacionalnimi regulatorji, brez poseganja v naloge upravljavcev prenosnih omrežij.

Za vsako proračunsko leto, ki sovпада s koledarskim letom, se pripravijo napovedi vseh prihodkov in odhodkov Agencije in vpišejo v njen proračun.

Proračun je uravnotežen kar zadeva prihodke in odhodke. Brez poseganja v druge vire in izdatke, ki jih je treba še opredeliti, vključujejo prihodki Agencije sredstva Skupnosti, vnesena v splošni proračun Evropske skupnosti, da se zagotovi ravnotežje med prihodki in odhodki.

Odhodki Agencije vključujejo zlasti plačilo zaposlenih, upravne in infrastrukturne stroške, stroške poslovanja in izdatke v zvezi z delovanjem odbora regulatorjev in odbora za pritožbe.

5.3. Metode izvajanja

Pravni status Agencije mora biti tak, da ji omogoča, da pri izvajanju svojih nalog deluje kot pravna oseba.

Upravni odbor deluje kot finančna in upravna nadzorna enota Agencije, sestavlja pa ga dvanajst članov. Šest članov imenuje Komisija, šest pa Svet. Mandat traja pet let in se lahko enkrat podaljša.

Agencijo vodi direktor, ki ga imenuje upravni odbor za obdobje pet let, njegov mandat pa se lahko enkrat podaljša. Direktor je zakoniti zastopnik Agencije.

Odločitve Agencije sprejema odbor regulatorjev. Da bi sprejemanje odločitev ostalo neodvisno od izvajanja (upravni odbor), mora obstajati ločen odbor regulatorjev. Odbor regulatorjev sestavljajo direktor in po en predstavnik na državo članico. Predstavniki držav članic prihajajo iz regulativnih organov držav članic.

Na odločitve, ki jih sprejme Agencija, se je mogoče pritožiti. Pritožiti se je mogoče odboru za pritožbe, ki ima šest članov.

²⁵ Kakor je določeno v členu 22 Direktive 2003/55/ES in členu 7 Uredbe (ES) št. 1228/2003.

6. FINANČNI VPLIV

6.1. Metoda izračuna skupnih stroškov ukrepa (določila jo bosta GD BUDG in GD ADMIN)

Letni stroški Agencije se krijejo iz sredstev Skupnosti. Različne vrste odhodkov je mogoče analizirati na naslednji način:

Odhodki za zaposlene

Predlagani proračun temelji na oceni števila zaposlenih, tj. 48. Skupni stroški za zaposlene se ocenjujejo na 5,184 milijona EUR, pri čemer se kot povprečje štejejo stroški za zaposlene Evropske komisije, tj. 0,117 milijona EUR na leto, kar vključuje odhodke v zvezi z objekti in povezane upravne odhodke (poštne, telekomunikacije, IT itd.).

Odhodki za zaposlene bodo od leta 2009 krili stroške zaposlovanja. Ocena odhodkov za zaposlene temelji na naslednjem načrtu zaposlovanja:

	<u>Zaposlovanje</u>	<u>Vsi zaposleni</u>
<u>Prvo polletje 2009</u>	+ 10	10
<u>Drugo polletje 2009</u>	+ 10	20
<u>Prvo polletje 2010</u>	+ 10	30
<u>Drugo polletje 2010</u>	+ 10	40
<u>Prvo polletje 2011</u>	+ 8	48

Investicijski odhodki:

Odhodki v povezavi z nakupom premoženja in s tem povezani odhodki bodo v prvih dveh letih znašali 0,350 milijona EUR. Za naslednja leta bo za dodatne stroške vsako leto na voljo 0,05 milijona EUR. Ta postavka se lahko spreminja glede na zmožljivosti, ki jih bo zagotovila država članica gostiteljica.

Stroški poslovanja

Ti stroški vključujejo sestanke in študije, pa tudi stroške prevodov, objav in odnosov z javnostjo. Na podlagi predhodnih ocen naj bi ti stroški znašali 1 milijon EUR letno.

Odhodki za misije

Za izvajanje svojih nalog bo morala Agencija organizirati poti znotraj in zunaj EU (stroški prevoza in nastanitve). Proračun za odhodke za misije je ocenjen na 0,150 milijona EUR letno, ko bo Agencija delovala v celoti. Ta ocena temelji na dejanskih povprečnih stroških misij, ki jih opravi GD TREN. Stroški se lahko spremenijo glede na sedež Agencije.

6.2. Razčlenitev po elementih dejavnosti

Odobritve za prevzem obveznosti v milijonih eurov (pri trenutnih cenah)

Razčlenitev/kategorije	Leto 2009	Leto 2010	Leto 2011	Leto 2012	Naslednja proračunska leta
Odhodki za zaposlene	1.755	4,095	5,616	5,616	5,616
Oprema	0,150	0,200	0,050	0,050	0,050
Odhodki poslovanja	0,150	0,400	0,700	0,900	1,000
Odhodki za misije	0,050	0,100	0,150	0,180	0,200
Skupaj	2,105	4,795	6,516	6,746	6,866

6.3. Časovni pregled odobritev za prevzem obveznosti/odobritev plačil

v mio EUR

Leta <i>in naslednja leta</i>	2009	2010	2011	2012	Naslednja leta
Odobritve za prevzem obveznosti	1,970	3,940	6,084	6,314	6,434
Odobritve plačil	1,970	3,940	6,084	6,314	6,434

7. SPREMLJANJE IZVAJANJA IN VREDNOTENJE

Upravljanje sredstev, ki so dodeljena Agenciji, nadzorujejo Računsko sodišče (člen 21), Evropski parlament (člen 21) in Evropski urad za boj proti goljufijam (člen 23).

8. UKREPI PROTI GOLJUFIJAM

Glej točko 7 zgoraj.